

Ялофшэн зэрэзэхэщым тегуцылагъэх

**Наукэмрэ шлэныгээ–техникэ политикэмрэ афэгээ–
зэгээ Совету АР–м и Лышхъэ дэжэ шызэхашагъэм
иапэрэ зэхэсыгъо тыгъуасэ Мыекьопэ кыралыгъо
технологическэ университетым шыкьуагъ.**

Ащ илофшэн хэлэжъягъэх
Адыгэ Республикэм и Лышъ-
хъу Тхакулшынэ Аспан, рес-
публикэм экономикэ хэхъоны-
гъэмклэ ыклэ сатыумклэ ими-
нистрэу Лыхэхэ Махмуд,
АР-м гэсэнэгъэмрэ шэны-
гъэмрэкэ иминистрэу Хуааж
Аминэт, республикэм ит ап-
шэрэ еджэптитү шъхалэхэм
яректорхэр, шэныгъэлэжъхэр,
нэмыкхэри. Ыпшъэклэ зигугъу
къэтшыгъэ Советым илофшэн
зэрзэххищэтхэм, ащклэ гухэлъу
шылэхэм къээрэугъоигъэхэр
атегушылагъэх.

Зэхэсыгьом АР-м и Лысьхьэ пэублэ псалъэ кычишызэ республикэм иэкономикэ, наукам хэхьоныгэхэр ашынхэм Совету зэхашагьэр зэрэфэлэжьэщтыр кыхигэхьыгь.

— Штэныгээ-ушэтын инсти-
тутхэм, апышээр эджэпитой
тылхэм ялофылэхэм штэныгээ
ыльэныкыоклэ гэхэгэшүхэр
ялэх, ахэм амалэу алэклэлхэр
дгээфедэнхэм мэхэнэшхо ил.
Ац пае пшээрэыклэхэр зы-
фэдгээуцужыхээ, зэгурылонгыэ
тазыфагу ильэу ыпэклэ тылы-
клотэн пае. Федеральнэ гүл-
чэм илэпылэгу темьжуэ, шуагэр
кээзытышт научнэ проектхэр
дгээхызырынхэ, шылэныгээм

щыпхырытщынхэ фæе. А лъэ-
ныкъом Советым хэтхэм аналэ
тырагъэтынэу сыкъяджэ, —
къылуагъ Тхьаклушынэ Аслъан.

Зэлүхыгъэ зэдэгущыгъэгоу кӀуагъэм хэлэжыагъэхэр шхьхадж зыфэгъэзэгъэ лъэныкъом диштӀу илофшӀэн научнӀэ екӀоӀлӀагъэ кыфигигоуытӀхэрэм, ащкӀэ гӀумъ-кӀыгъоу къыуцухэрэм къатегущылагъэх, ахэр дэгъэзыхьжыгъэн-хэмкӀэ шӀэгъэн фаехэм кӀэкӀуа къащыуцугъэх. ЗекӀоным къыщегъэжыагъэу черкес чыгыхатӀэхэм язетегъэуцожьын нэсӀу науӀэм иамаӀхэр ашыбгъэфедэнхэ зэрӀпӀэкӀыштыр къыраӀотыкыгъ.

— Адыгеир зыдэщыс чыплэр хьопсагъоу зэрэщытыр, джаш фэдэу тичылопс амалэу кы- тытхэрэр дгъэфедэхэзэ, кужь- хэм, мылэрсысэхэм, адыгъ щам, нэмык культурэхэм якъэгъэкын нахь зедгъэушъомбгун фæе. Аужырэ илгъэхэм мы лгъэны- къомккгъ гъэхъгъэ гъэнфæгъэхэр тшыггъэ, гуцылгъ пае, мылэ- рысэ чыгхатэхэм япчъагъэ хэ- дгъэхъагъ, ащккгъ Къыблэ Ти- ролым опытэу лгъэлгъыр лгъубы- тыплгъ тшыггъ. Ащ нэмыккгъу республикэр тикъэралыгъо, ду- наым зэрэщысгъэлгъэрэ бренд- хэу адыгъ къуае фэдэхэм

амалзу къатыхэрэри къызфедгъэфедэнхэ фае, — къыхигъэщыгъ АР-м и Лышъхъэ.

Ллыхэсэ Махымудэ кыыз-
риуагъэмкӀэ, зеклоным хэхь-
ныгъэхэр ышыным кыдыхэ-
лытагъэу псэуплэу ХьымышкӀэй
парковэ зонэ шагъэпсын гу-
хэлъ шыл, ащ екӀурэ гъогум
ишын пӀухъашт сомэ милли-
арди 2-м ехӀур федеральнэ
гупчэм кытӀупшышт. Джащ
фӀэдэу промышленностым, мэк-
ху-мэцым, фӀэлэ-фашӀэхэм
альэныкъокӀэ зэнэкьокъу зэ-
рзэхашӀэрэм игугъу кышыгы.
ШӀэныгъэм хэцӀгъэ ныбжьы-
клӀэху илъэс 30-м нэс зыныб-
жыхьэм мыш хэлэжьӀнӀхэ амал
ялӀшт. Теклоныгъэр кыдзых-
хэрэм сомэ мин 250-рэ зы-
рыз грантӀэу аратышт. ШыӀоны-
гъэм шыпхырашышт нэмыкӀ
проектхэри зэрэщылӀэхэр мини-
стрэм кылуагъ.

— Мы лъэныкъохэм Iof ащызышлэшт специалист ныбжыкIэхэм ягэхъазырын тиапшээрэ еджапIэхэм аналэ тырагъэтынын мэхъанэшхо иI. Экономистхэм, юристхэм ягэхъазырын тыхэкIынышъ, непэ цылэныгъэм нахь тищыщыкIэгъэ сэнэхъатхэ тистудентхэр афедгъеджэнэхэ фæе, — кыуагъ Тхьаклуцынэ Аслъан.

2015-рэ илгэсым Советым
лоф зэришлэштым иплан къэ-
зэрэуыоигъэхэм зэдаштагъ, ащ
елхыгъэ лофшлэкlo купым хэ-
хъаштхэр агъэнэфагъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Москва и Патриархат
Адыгейм и Лышъхъэ
къыфэгущагъ

Москва и Патриархат иотделу чылысымрэ обществэмрэ язэфыщытыкэ епхыгэу щытым итхьаматэу Всеволод Чаплиным ыцэкэкэ Адыгэ Республикэм и Лышхьхэ кыылэкэкхьхэгэ тхыгэм мырзуштэу кышцелю: «Лытэнэныгэ зыфэсшгырэ Аслъан Кытэ ыкьор!

Москва ыкй зэрэ Урысыеу
я Патриарх Льяпэу Кирилл ыцэ-
кэ сызэрэпфэразэр кэсэлэ
льэпкхэм языкыныгэ и Мафэ
фэшл укыызэрэтфэгүшүагэм пае.

Шэклогум и 4-м хагъунэфыкырэ мэфэклым ыльапсэ чыжыу кыщезжэ. Тятэж пашъэхэм зэрахъгъэ лыхъужьныгъэм епхыгъэ шъыпкъэу ар щыт.

Ащ даköю мы мафэм чылысым егьэлъаплэ Пресвятая Богородица зыфалорэм итхэ сурэтэу я XVI-рэ ллэшлэгъум къалэу Казань къащылэклэхьагъэу Урысыем щыпсзурэ цыфхэм яшхьафитыныгъэ епхыгъэ банэу ашлыгагъэм итамыгъэу хьуугъэр.

Цыф лъапкь зэфэшъаф-хэм кӀахэкӀыгъэхэр илъэс кӀэс нахь пытӀу зэкӀоуцонхэм фӀ-лӀэжьэрэ мӀфӀкӀ мӀфӀэху шыӀа-гъэхэм джыри зӀ амал кӀаты ти Хэгъгу тыфӀшъыпкӀӀӀ, цыфыгъэ шӀлхӀэ дахӀэхэм та-фӀлӀэжьӀн зӀрӀфаемкӀӀ.

Чылысым кээралыггом ыкп
общественнэ институтхэм аклуа-
члэ зэхэлъымэ, гунэгуушл
зэфыщытыклэхэр нахь зэрэпы-
тэтхтэм, хэти ичыгу гупсэ,
итарихь нахь кызыериухуэмэ-
штхэм, кытыклэхуэхэхэрэм шлу

тхэлъыр алъыдгъэлэсыжышъун
зэрэтлъэкIыштым сицыхъэ телъ.

Мы мэфэкі мафэм сыпфэ-
ляло псауныгъэ пытэ уиэнэу,

угуклэ урэхыатэу, loфыгыуклэ-хэмклэ гухэлъышлүхэу уилэхэр зэклэ кыбдэхуьнхэу».

Джащ фэдэу республикэм и Лышхъæ ыццæкæ къæкыуаг-Мыекыуапэр Адыгеймрæ я Епископæу Тихон кыргъæхыгъæ тхыл-Квалæу Мыекыуапэр Свято-Успенскæ кафедралнæ чылы-сæу шагъæпсырæмкæ Тхæкыушынæ Аслъан ишлуагъæ къыззаригъæ-кырым пае зэрэфæразер дин-ыр зылæжырæ пстæуми аццæкæ къыкыгъæтхыгъ Тихон.

«Лъытэныгъэ зыфэсшырэ
Аслъан Кытэ ыкъор!

Къалзу Мыекъуапэ шашлырэ
Свято-Успенскэ кафедральнэ
чылысым игъэпсынккэ уишуагъэ
къызэрэтэгбгъэкыгъэм пае Ады-
геимрэ Мыекъуапэрэ я Епар-
хие ыццэккэ тыэрэлфэразэр
къэсэлэ. Соборнэ чылысыр ди-
ныр зылэжыххэрэм ягушхъэ-
лэжыныгъэ игупчэу щыт, джаш
фэдэу республикнэ чыпсэурэ
цыф лъэпкэ зэфэшхьафхэм
мамырыгъэ, зэгурьлонгъэ ыки
лытэныгъэ азыфагу илыным
ар фэлэжьэшт. Мы чылысым
ишынккэ лошлэнхэр зыпкэ игъ-
уцожыгъэнхэм изы лахьышхоу
хъугъэ лъылыгъоу о къытэп-
тэргэр.

Тыгу кыдделэу тыпфэлао
ублэлэшлү пстэуми гэхьагэхэр
ащыпшынхэу, о пшэхьэкли
уигупсэхэмкли бэгашлэ шүхьу-
нэу, псауныгэ пытэ шүйлэнэу.
Кьалэу Мыекьуапэ щашлырэ
Свято-Успенскэ кафедральнэ
чылысым итарихэ егэшлэрэу
шүклэ пцлэ хэхьашт.

Лъытэныгъэ ин къыпфэзышлэу
ыкли къыпфэразэу Мыекъуапэрэ
Адыгеимрэ я Епископэу Ти-
хон».

**Адыгэ Республикэм
и Лышхъхьэу Тхьаклушынэ
Аслъан дашыгъэ
шхъхьыхыгъэ зэдэгущыгъэ**

«Къзбарлыгъгъэлэс амалхэм афэдэу социальнэ хъыты-
ухэм и непэ мэхъанэшхо я. Нахь къызэрыкӀоу, мы-
официальнэу цыфхэм мыщ уащыдэгущыӀэн
олъаӀкы, сэ сшъхъаӀэ обществэм еплъыкӀэу илэхэр
зэзгъэшӀэнхэмкӀэ, цыфхэм нахь апэблагъэ
сыхъунымкӀэ ахэр амалышӀоу щытых», — джарэу-
щтэу елъытэ Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу
ТхьакӀушынэ Аслъан.

Республикэм ипачэ соци-
альнэ статусышхо зэриэм елы-
тыгъэу ичылэныгъэ фэгъэхыгъэ
пстури цыфхэм ашлэмэ ашлю-
игъу. Адыгэ Республикэм и
Лыгъэхэ Иофэу ышлэрэм такы-
тегушылэми, ышххэ Иофхэм

талъылэсынэу зэрэмыхурэм
епхыгэу Фэйсбукым илофшлэу
Фоснес Мариет Тхьаклушынэ
Аслъан дишлыгэ шьхэихыгэ
зэдэгущылэгум а лъэныкъом
анэхэу ыналэ шытыргъэтыгъ.
(Иккху я 2 — 3-рэ н. арыт).

Яфитыныгъэхэр
къаухъумэх

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан
предпринимательхэм яфитыныгъэхэмкIэ Уполномо-
ченнэу Адыгеим щылэ Зэфэс Владислав мы мафэхэм
Iулагъ. Илъэсэу тызыхэтэм мы структурэм Iофэу
ышлагъэм изэфэхьысыжьхэм, тапэкIэ пшъэрылъэу
зыфигъэуцужьхэрэм лъэныкъохэр атегущылагъэх.

Мы кyuлыкyр республикэм зыщызexацagьэр мьбэшлагьэми, ащ иloфшэн шуагэ кьытэу зэригьэпсырэр, предпринимательхэм яфитыныгьэхэр кьы-зэриухьумэхэрэр АР-м и

Лышхъэ пэублэм кыыхигъэ-
щыгъ. Мы уахътэм ащ ана-
хъэу ыналэ зытыригъэтырэ лъэ-
ныкъохэм къакӀэупчӀагъ.

Зэфэс Владислав кызыэри-
луагъэмкӀэ, предпринимательхэм

ялофшлэн шлуагъэ кытэу гъэл-
сыгъэным ыкIи хэбзэгъэуцугъэм
диштэу ахэм яфитыныгъэхэр
къэухъумэгъэнхэм афэшI рес-
публикэм игъэцэкIэкIо ыкIи хэб-
зэхъумэкIо кыулыкхуэм, муниципальнэ образованиехэм, къа-
лэхэм ыкIи районхэм бизне-
сым пылххуэ ащыпсэухэрэм
зэхпыныгъэ пытэ адырлэу Iоф
зэдэшI. Предпринимательхэм
хэбзэ кыулыкхуэм цыхъэ нахь
афашIы зэрэхъугъэр, ахэм альэ-
ныккIэкIэ зэхашэрэ уплэкIунхэм
япчъагъэ нахь макIэ зэрашIы-
гъэр лэныкIо дэгъукIэ кыи-
хыгъэшыгъэх.

(Иклэух я 9-рэ н. ит).

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу дашыгъэ шъхьэихыгъэ

(Къызыкълъыкlorэр
апэрэ нэклубгъом
къыщэжъэ).

— Аслъан Кытэ ыкър, Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу ушытыныр насыпыгъа, хъауми ар ушэтыплэу олыта?

— Ар ушэтыплэшхоу сэлъытэ. Мафэ къэс шэныгъи, кIуачи зищыкIэгъэ Iоф огъэцакIэ, унашъоу пштэхэрэмкIэ зэрэеспубликэуи, нэбгырэ пэпчыи апашъхьэ пшъэдэклъыжышхо щыохы. Ренэу хъугъэ-шлагъэхэм япчэгъу уитын, къэбар тэрэхэр къыплэклъыханхэ, зэхэпфынхэ, унашъохэр пштэнхэ ыкIи ахэм кIаухэу афэхъун ылъэкIыштхэр къыдэплъытэнхэ фае. Ащ кIочлэшхуи, акъыли зэрэплъухьэрэм имызакъоу, уигушъхьэлэжыгъи фэогъэлажъэ. Ащ лъыпытэу унашъо пэпчъ шлуагъэ къытырэп. НахьыбэрэмкIэ мээ пчъагъэрэ, загъорэ илээс пчъагъэрэ кIэ-уххэм уяжэн фаеу мэхъу. Обществом хэтхэр зэкIэ унэшъо пстэуми агъэрэзэнхэ алъэкIыштэп. Зы лъэныкъо горэмкIэ укыизэкIэклъожьын фаеу мэхъу ыужыкIэ лъэбэкъуитIу бдзыным пае. Ар ушэтыплэу щыт, зилоф хэшлыкIышхо физилэхэр, еплъыкIэхэмкIэ къыбдэзыгъаштэхэрэп къыбготынхэ фае. КIаух пстэумкIи пшъэдэклъыжъэ зыхьы-

хъаным ар пащэу загъэнафэм, плэпъэ кIэклым къыкIоцI нахьышум ылъэныкъокIэ хэгъэгум зэхъокIыныгъэхэр фишлынхэ, ар нахь лъэш ышын ылъэкIыгъ. Непэ зэкIэ дунаим къыщыхьухэрэм ар къагъэшъыпкъэжъы. Къохьэплэ хэгъэгухэм IэнэтIэшхохэр ащызылгъэхэр Урысые лъэшымрэ пэщэ лъэшымрэ ащыштэхэ хъугъэ. Ау сэ сызэ-рекупшысэрэмкIэ, непэ зэрэхэгъэгоу ипащэ къоуцоньшъ, хэти фэлъэкIыштыр ышIээ, ащ лъэныкъоу пхырищырэм дыригъэштэн, хэгъэгур нахь лъэш хъуным фэлэжъэн фае. Уахьтэр къэсымэ, тэ тимызакоу, тикIэ-лэцIыкIухэми, типхорэлъфхэми а Iофым шлуагъэу къытыгъэр нэрылэгъу къафэхъушт.

Дмитрий Медведевми, Валентина Матвиенкоми лъытэ-ныгъэшхо афэсэшлы. Ахэр политик Iушых, цыф дэгъух. Адыгэхэм афэгъэхьыгъэмэ, сэ къахэгъэщы сIоигъуагъэр лIэшIэгъу пIланэ фэдизрэ КПСС-м ихэку комитет ипэ-щэгъэ, Адыгейми, ащ шыла-жъэхэрэми апае бэ зышIэгъэ Бэрэзэдж Нухь ары.

— УилофшIэгъухэм лъы-

ТхьакIушынэ Аслъан зэдэгущыIэгъу дашы.

кIухэр зылыгъхэр агъэпыутынхэр, IэнэтIэшхохэм аIутхэм яубзэнхэр якIас.

Ректорэу сыщытэ, сищылэ-ныгъэ къыхэхъухьэгъэ хъугъэ-шлагъэ горэм игугъу къэсшы сIоигъуагъ. Урамым сытетэу синэлъасэ горэ къысэкIуали, зызэригъэцIыкIурэр къыхэхъу лъхъанчэу шъхьащэ къысфи-шыгъ. «Сыда арэуштэу зы-

хъанышъ, кIэлэгъэгъэ сэнэхъатыр сIэ къызгъэхъанэу мур-ад зыфэсшыжыгъагъ. ШъыпкъэмкIэ, а сэнэхъатымкIэ бэрэ Iоф сIлэнэу хъугъэп — къу-лыкIу схьанэу дзэм сацагъ. Ащ ыуж гъэсэныгъэм епхыгъэ пэщэ IэнэтIэхэм сачылъыкIо-тагъ: спортым ылъэныкъокIэ пэщэ IэнэтIэхэр сIыгъыгъэх, профтехучилищым идиректорэу, ректорэу Iоф сIлагъэ.

— Iахьылныгъэм сьиды-гъокIи Адыгейм мэхъанэшхо щыратыштыгъэ. Зы лъэныкъомкIэ, Iа-хьылыбэ уилэныр дэгъу. Адрэ лъэныкъомкIэ, зэдэлъэжыныгъэ хабзэу адыгэхэмкIэ тхэлъыр уилофшIэн пэрыохъу фэхъурэбэ?

— ЗэIахьылхэм азыфагу зэфыщытыкIэ дахэхэр зэриплъхэм, зэрэзэфэгумэкIыжыхэрэм зи мыхъун хэслъагъорэп. Кавказыр пштэмэ, зэкъозыгъэуцохэрэ пытаплэу, зэдэлэпылэжыныгъэмрэ зэфэгумэкIыжыгъэмрэ ятамыгъэу лIакъор щыт. Сабый ибэхэр зыщалыгъ унэм кIэлэ-цыкIыкIухэр е нэжъ-лужъхэр ин-тернатхэм мыщ шаратыхэрэп. IофшIэным фэгъэхьыгъэу угу-щылэн хъумэ, зэрэсIахьылым е зэрэсIахьылым елъытыгъэу зыкIи кадрэхэр къыхэхъу къыхэкIыгъэп. Пстэуми ана-хъэу мэхъанэ эстырэр цыфыр IофшIэным зэрэфытегъэпсы-хъагъэр ары. Ау зилоф хэшлы-кIышхо физилэ Iахьылым уде-лэными емыкIу хэмылэу сэлъытэ.

— Лъэпкъ зэхашIэм зы-къегъэIэтыгъэн зэрэфэ-ем непэ бэрэ тегущыIэ-хэу зэхэтэхы. О уишIо-шыкIэ, сыда адыгагъэм къыкIырэр?

— УиупчIэ джэуап къесты-жызы, къэсIон слъэкIышт «Уадыгэба, уцIыфба?» залокIэ, мытэрэзэу зэрэзекIуагъэмкIэ зэрагъэукIытэжырэр. Адыгэр адыгэ хабзэхэм атетэу зеклон, цыфыгъэ хэлъын фае. Армыр-мэ, ар адыгэжъэп ыкIи цы-фыжъэп. Адыгагъэр лIэшIэгъу пчъагъэхэм къакоцI апсыхьэгъэ адыгэ хабзэм изы Iахъэу щыт. Ащ къыдилъытэрэ шэн-хэбзэ шъхьалэхэм — лIыгъэ, гукIэ-гъу, нэхъой пхэлъынхэм, чы-жъэу уплэным, нахьыжъхэм, ны-тыхэм шъхьэклафэ афэлшы-ным сьидигъуи осэшхо афа-шыштыгъэ. Зэманьми хабзэ-хэми зэхъокIыныгъэу афэхъу-рэм емылъытыгъэу адыгэхэм фэсакъыхэзэ ар къагъэгъунэн фае. Щылэныгъэм илэныкъо пстэуми узэрэщызекIоштыр ады-гэ хабзэм щыгъэнэфагъ. Джы къызнэсыгъэми нахьыжъхэм шъхьэклафэ зэрафашырэм ишы-хъатэу ягушылэ зэпаутырэп, афэтэджыхэзэ ахэм шлуфэс арахы.

Джыдэдэм тиныбжыкIэхэм ащыщхэр адыгэхэм ахэмыл хабзэхэм атэхэхэ ашIоигъо фэдэу сыхалпъэ. Сыда арэу-штэу узкIызеклон фаер лIэ-шIэгъу пчъагъэхэм къакоцI ежъ цыфхэм къыхахыгъэ, зыпкъы-ращэгъэ хэбзэшIухэр тилэхэзэ?!

— Тихабзэхэр зепхъанкIэ кIынба? Ахэр нахь къы-зэрыкIо шыгъэн фаемэ шIэ?

— КъызэрэсIогъахэу, лIэшIэ-гъу пчъагъэкIэ а хабзэхэр агъэ-федагъэх ыкIи зыкъагъэшъып-къэжыгъ. Ахэм уахэлэзыжъ-жыын фаеу слъытэрэп. Дуна-им зызэрихъоужырэр нэмыкI Iоф. Тэ джыдэдэм шым тешэ-сыжырэр ыкIи ащ къызэрэп-сыхыхэрэ шIыкIыр щылэныгъэм щыдгъэфедэжыныгъэу ищыкIа-гъэп. ТикIэлэцIыкIухэр апIун-хэу плурэу яттыжыхэрэп. Ау уналэ зытеозгъадзэмэ сIоигъ-ор адыгэ хабзэм къыдилъы-тэрэ шапхъэхэм янахьыбэр ты-ди щыбгъэфедэным зэрэтегъэ-псыхъагъэхэр ары. Гушылэм пае, нахьыжъхэм, бзылфыгъэм

В. В. Путиноврэ А. А. ТхьакIушынэмрэ зэдэгущыIэх.

рэр республикэм и Лышъхьэ ары. А Iэнэтэр ушэтыплэшхоу щыт, сыда плэмэ уахьтэр зэрэбгъэкIошты, пшIэщтыми уафитэп, пшъхьэ илофхэми уапыл-нэу хъурэп. Пстэури зыфэбгъэ-лорышIэрэр IофшIэныр ары.

— Тапэклэ щылэгъэ е не-пэ къытхэт политикхэм ащыщ горэ IофшIэным-кIэ щысэтэхыплэу уила?

тэныгъэ къызэрэпфа-шырэр нэрылэгъу. Пащэм шэнэу хэлъхэм ащыщэу ащ фэдэ лъытэ-ныгъэр сыда къызыкIа-кlorэр?

— Мыщ фэдэ упчIэр сIоф-шIэгъухэм яптыгъагъэмэ на-хьышIугъэкIэ сенэгъуе. Цыфхэм фыщытыкIэу афысIлэм укыте-гушылэн хъумэ, ахэм тэрэзэу

зыкIэбгъэпсырэр? Хэта зызы-фэбгъэцIыкIурэр? Тэ тызэныб-джэгъуи», — сIуагъэ. «О урек-тор!» — джащ фэдэ джэуап ащ къытыжыгъэр. Уахьтэ те-шлагъэу нэужым ар урамым зыщысэлъэгъум, сальэныкъо-кIэ къэплэгъахэп, къызэтеу-цагъэп ыкIи сэлам къысыхы-гъэп. Ышъхьэ лъагъэу Iэтыгъэу, гъэутэкIурэпщыгъэу зблэкIыгъ. «Сыда ащ къехъулагъэр? Сыд-кIэ ыгу хэгъэкIыгъа?» сIуи, синэлъасэхэм сызэупчIым, ащ IэнэтIэ горэ къызэрэратыгъэр къысалагъ.

— УиныбжыкIэгъум республикэм и Лышъхьэ ухъунэу къыуалогъагъэмэ пшIошъ хъуныгъа?

— СиныбжыкIэгъум ащ фэдэ хэти къысIон ылъэкIыштыгъэп. ТхьамыкIэу тыпсэуштыгъ, ащ фэдэ гупшысэхэр тшъхьэ къы-хъэщыгъэхэп. ШъыпкъэмкIэ, къысалолагъэу зыгорэ къыздэ-хъугъ. Къуаджэм дэс нахьыжъ-хэм зылапэхэр кIыхъэхэр кIэлэ-егъаджэ хъунэу алъытэщтыгъ. А лъэхъаным кIэлэгъэгъэ сэнэхъатым къоджэдэсхэм осэшхо фашIыштыгъ. Сэ джащы-гъум апшъэрэ еджаплэм сьчIэ-

Къоджэдэсхэр зыгъэгумэкIырэ Iофыгъохэм республикэм и Лышъхьэ ащагъэгъуазэ.

Адыгэхэм уакъытегушылэн хъумэ, щэлагъэ уилэ-ныр, шъырытэу ушытыныр сьидигъуи адыгагъэм изы Iахъэу зэрэщытыгъэр къыхэгъэщыгъэн фае. Сэ сишIошIыкIэ, адыгагъэм къыделъытэ зы лъэп-къым адрэ лъэпкъыр ылъытэныр, ахэм зэфагъэ-кIотэжышъуныр. Ау, гухэкI нахь мышIэми, ти-джырэ обществэ ащ фэныкъу. Адыгэм, ежъ илэпкъ щытхъузэ, нэмыкI лъэпкъыр ыушъхьа-кIуштэп, пыут ышIыштэп.

— Сэ щысэтэхыплэу сIлэр Владимир Путинов ары. Ар пэщэ дэгъоу сэлъытэ — акъы-лышIу, цыфыгъэшхуи хэлъ. Апшъэрэ IэнэтIэ зилэхэм зэр-япащэм дакIоу, шэн шлагъоу хэлъхэм яшлуагъэкIэ цыф къы-зэрыкIохэми ар шлу къалэгъ-гу, къыдырагъаштэ. Iофхэр лъэшэу къызыщыхьылэгъэ лъэ-

сафыщытыным сьидигъуи сы-пыл, Iоф зыдэсшIэрэ пстэуми шъхьэклафэ афэсэшлы. Цыфым IэнэтIэу ылыгъым сэркIэ мэ-хъанэ илэп. Сэ пстэуми зэфэ-дэу, зафэу сафыщыт, зыкIи зызгъэиныгъэп, ащ фэдэ шэн зыхэлъхэри сикIасэхэп. Ащ фэдэ шэн зыхэлъхэу зызышIо-шыжыхэрэм нахь IэнэтIэ цы-

Тхьаклушцынэ Аслъан зэдэгущылэгъур

узэрафыштыт, унэгъо клоцым узэрэщыцэфыштыт фаер: ны-тыхэр ясабий щытхуэхэ зэрэ-мышуштыр, лъфыгъэхэм зы-ныбжэ хэклотэгъэ ны-тыхэм аналэ атырагъэтыжыныр, ахэр зыкӀи гум рамынэжыныр ащ кыщыдэлъытагъэх.

— Гурыт, апшъэрэ еджаплэхэм къащыбде-джагъэхэм, укызыщы-хуыгъэ къуаджэм дэхэм зэпхыныгъэ адыуила?

— Зы класс зэдисыгъэхэр зэрэзэлукӀэхэрэр, къэбархэр кызырээзэфалуатэрэр лъэшэу дэгъу. ШыпкъэмкӀэ, сэ ащкӀэ синасып кыхыгъэп — гурыт еджаплэми, институтми кы-щызедджагъэхэм зэрэуӀоин-хэр якласеп. Сэ ахэр зэлугъэ-клэнхуэ зауэрэ сыпхыгъагъ. Зэгорэми сианэрэ клэзегъа-джэу Нуриет Юсыф ыпхумрэ кызыдедджагъэхэмрэ Мыекъо-пэ къэралыгъо технологическэ университетым щезгъэблэгъа-гъагъэх. Джащыгъум бэ кы-

Тхьаклушцынэ Аслъан адыгэ шъуашэ щыгъэу.

— Унэгъо клоцым зыгорэ щыошлэ?

— Унэгъо клоцым пстэури щышлэным сыфытегъэпсыхьа-гъэми, зыкыстырагъакӀэрэп.

рэп. Сыдыгъуи спортым сыпы-лыгъ, волейбол, теннис се-шлэщыгъ. Сипсауныгъэкли, си-теплэкли зыпкъ ситыным джы-дэдэми сыналэ тесэгъэты.

— Ты пхъашэу ущыта?

— Пхъашэу сыщытэу сфэлэ-щтэп, ау ыкӀи сышъабэп. ЗыкӀи сӀэ тесцаеу кыхэкӀыгъэп, жа-бзэкӀэ кӀалэм сыгурылоним сы-пылъ ыкӀи ар кыздэхуэ.

— Пкъо е уипхъорэльф-хэм политикэм хэхануэ аломэ афэбдэшта?

зэрагъэпыутырэр тэрэ-зэп. Патриотизмэ шып-къэкӀэ сыда о пльы-тэрэр?

— УпчӀэ гъэшлэгъон къэпты-гъэр. Патриотизмэ шыпкъэмрэ нэпцылмрэ бэрэ зэхагъэкӀуа-кӀэх, анахъуэ ныбжыкӀэхэм. Ахэр зэрэзетекӀырэ лъэны-кӀохэри щыӀэх. Цыф зафэр сыдыгъуи ыгукӀэ рэхъат. Жъа-лымыгъэ зезыхъэрэ, щэлагъэ зыхэмылъ, куоныр зыкӀэсэ цы-фым узыхыкӀэлэклэ, ар пат-риот шыпкъэу зэрэщымытым уицыхъэ тегъэлъ. Патриот нэ-пцыр ежъ кызыхэкӀыгъэ лъэп-кыым рэкъэи, ау нэмыкӀ цыф-хэм ялэпкъ зэхашлэ зыкы-зэрилэтырэр ыгукӀэ фаштэрэп. Ащ фэдэ екӀопӀакӀэм джэго-гуныгъэм нэмыкӀ уфищэштэп.

Адыгэхэм уакъытегушылэн хумэ, щэлагъэ уилэныр, шы-рытэу ущытыныр сыдыгъуи адыгагъэм изы Ӏахъуэ зэрэ-щытыгъэр кыхэгъэщыгъэн фае. Сэ сишлэшкӀэ, адыгагъэм кыдэлъытэ зы лъэпкъым адрэ лъэпкъыр ылытэныр, ахэм зэфагъэкӀотэжышъуныр. Ау, гуэхӀкӀ нахъ мышлэми, тиджырэ обществэ ащ фэныкӀу. Адыгэм, ежъ илэпкъ щытхуэу, нэ-мыкӀ лъэпкъыр ыушъхъакӀу-щтэп, пыут ышӀыщтэп. Лъэп-къэу кызыхэкӀыгъэр ащ ыгъэ-быракъыщтэп, сыд фэдэрэ лъэпкъ кыхэкӀыгъэхэми ежъ илэпкъ ыналэ тыримыхуэ, зыпкъ итэу, адыгагъэм кы-зэрэдилытэрэм тетэу адзэе-кӀощт.

— Тиджырэ обществэ цыфыгъэ шапхъэу хэлъ-хэм къазэрэклӀычырэр Ӏофыгъошхоу щыт. На-хышлум ыльэныкӀокӀэ ащ зэхъокӀыныгъэ фэ-

гъонхэм ыкӀи нэмыкӀхэм нахъ бай ащэхуэ. Адыгеим ис цыф лъэпкъ пэпчъ шлоу хэлъым зэрэ-хэхъоштым тэ зэрэтфэлъэ-кӀэу тыпылъ.

Наркоманием ебэныжыгъэ-ными лъэшэу тыналэ тетэгъэ-ты. НыбжыкӀэхэм ягъэпсэфы-гъо уахътэ гъэшлэгъонэу агъэ-кӀоным, спортым ахэр пыщэ-гъэнхэм, псэукӀэ тэрэз ялэным тапылъ. Ащ пае стадионхэр, велотрехэр, бассейнхэр тэ-гъэпсых.

Ӏофыгъо гъэнэфагъэу зэшлэ-тхыхэрэм бэрэ уакъытегушылэн, цыфыгъэу ахэлъыр кызырре-лыхырэми ыкӀи ащ идэгъэзы-жынкӀэ тшӀэхэрэм ягугъуи пшын лъэкӀышт. Сыд фэдэ-рэ лъэныкӀо пштагъэми, эконо-микэм кыщегъэжыагъэу куль-турэм нэзэу, зэкӀэ тшӀэрэр зытегъэпсыхъагъэр социальнэ щылэкӀэ-псэукӀэ дэгъу цыф-хэм ягъэгъотыгъэныр, обще-ствэм цыфыгъэу хэлъыр кы-зэтегъэнэжыгъэныр ары.

— Фэйсбукым къэбары-бэ кыиогъэхэ, ахэм яшӀуагъэкӀэ правитель-ствэми, нэмыкӀ лъэ-ныкӀохэми къащыхуэхэ-рэм нэлъасэ тафэхуэ. УиеплъыкӀэхэм къаде-зыгъаштэхэрэм яшӀошӀхэр зэбгъэшлэ-ныри гъэшлэгъон. Адэ о зэпхыныгъэ зы-дууилэхэм кыхаутыхэ-рэм уакъытегушылэу мэхъуа?

— Уахътэ силэ зыхуыкӀэ, загъорэ сакъытегушылэ. Сэ дэ-хэкӀаеу компьютерым сыхэ-загъэщыгъ. Ау технологиехэр зы чӀыпӀэ итыхэпышъ, ахэм тырагъусэу тэри зыхэдгъэхъон фаеу мэхъу. Къэбарлыгъэлэс амалхэм афэдэу, социальнэ хытыуэхэми нэпэ мэхъанэшхо яӀ. Къэралыгъо хабзэм икӀу-лыкӀухэм яофициальнэ сайт кыимыхъэхэрэм е нахъ гужъуа-гъэу кыхыащтхэм мыш уця-джэн олӀэкӀы. Нахъ кызырре-кӀоу, мыофициальнэу цыфхэм мыш уащыдэгущыӀэн олӀэ-кӀы, сэ сшъхэкӀэ обществэм еплъыкӀэу илэхэр зэзгъэшлэн-хэмкӀэ, цыфхэм нахъ апэбла-гъэ сыхъунымкӀэ ахэр ама-лышлоу щытых.

— Узышъхъасыжы зэрэ-мышуштым, кыбгот-хэм уафэсакыным зэрэ-фаем афэгъэхыгъэ гу-пшысэхэр бэрэ зэдэгъу-щылэгъум кыщыпӀоты-кӀыгъэх. О тхъэшлэш-хуыныгъэ уила?

— Къэралыгъо политикэм диштэу атеизмэм зырыгъозэ-гъэхэ лъэхъаным сикӀэлэцы-кӀугъуи, синыйжыкӀэгъуи ате-фагъ. Ау къуаджэхэм адэххэм, сэ сиунагъуи ахэм зэу ащыщ, Тхъэр зэрэщыӀэр сыдыгъуи ашлэш хууштыгъэ. Сянэжъ чэч-рэ ренэу Тхъэ елъэлъуштыгъ. Ар сицӀыкӀугъо сэри зыпкы-рысцагъ, ащ елытыгъэу ди-ным Ӏофыгъохэми фыщытыкӀэ гъэнэфагъэ афысилэ хуыгъэ.

— Дэхэгъэм дунаир кы-зэтыригъэнэжыныу классикым зэрилогъа-гъэм деогъашта?

— Ары, Достоевскэм «Дэ-хагъэм дунаир кызытыригъэ-нэжыщт» зэриуагъэр тэрэ-зэу сэлъытэ. Ары ыкӀи тыз-кӀэпсэурэри, тызфэлажъэрэри, гъэпсын Ӏофшлэнхэм тызкӀапы-лыри.

Интернет-журналэу
«Кыблэ шӀолъыры».

Адыгагъэр лӀэшлэгъу пчъагъэхэм къаклоцӀ апсы-хъэгъэ адыгэ хабзэм изы Ӏахъуэ щыт. Ащ кыди-лытэрэ шэн-хэбзэ шъхъалэхэм — лыгъэ, гу-кӀэгъу, нэхъой пхэлъынхэм, чыжъэу уплъэным, нахыжъхэм, ны-тыхэм шъхъэкӀафэ афэпшыным, сыдыгъуи осэшхо афашыщтыгъэ. Зэмаными ха-бзэхэми зэхъокӀыныгъэу афэхъурэм емыллыты-гъэу адыгэхэм фэсакъыхъэзэ ар къагъэгъунэн фае.

зэфэтӀотэгъагъ, бэмэ талыӀэ-сыгъагъ, ау ащ ыуж зэгъо дэдэ-рэ тызэрэзэлукӀагъэр. Чылэм сызыкӀокӀэ, къоджэдэххэм сало-кӀэ, садэгущыӀэ, адыгэ хабзэм тетэу хъар зилэхэм е кӀын кызыфыкӀыкӀыгъэхэм ячагу сыдэхъэ.

— НыбжыкӀэхэм сыди-гъокӀи щысэтехыпӀэ го-рэхэр ялэх. Уиныбжы-кӀэгъум хэт фэдэ ухъумэ пшӀоигъуагъа, хэта угу анахъуэ зыфакӀощты-гъэр?

— СикӀэлэцыкӀугъом развед-чикхэм афэгъэхыгъэ тхылъ-хэм сяджэныр лъэшэу сикӀэ-сагъ. Николай Кузнецовыр ары анахъуэ сыгу зыфэцэгъагъэр. Бандеровцэхэм ар зэрауӀы-гъэр сэркӀэ тхъамыкӀэгъошхо хуыгагъэ!

— Цыфым шэнышлоу хэлъхэм ащыцэу ана-хъуэ бгъэлъапӀэхэрэр сыд фэдэхэ?

— Цыфыгъэ пхэлъыныр, цы-хъэшлэгъоу ущытыныр ыкӀи угу къэбзэныр ары.

— Цыфэу укъэзыуцухъэ-хэрэм ныбджэгъу шып-къэкӀэ пльытэмэ хъун ахэта е ныбджэгъуныгъэ адыуилэнымкӀэ Ӏофшлэ-ным уахътэ кыпфигъа-нэрэбэ?

— Сэ нэлосабэ сил, ау ныб-джэгъухэр зырызых. О тэрэ-зэу гу лъыптагъ — ныбджэ-гъуныгъэ адысилэнэу, садэгъу-щылэнэу Ӏофшлэным уахътэ кысфигъанэрэп. Арэу щыт нахъ мышлэми, кысфэщып-кӀэхэр зэрэщылэхэр сэшлэ.

— Сыд фэдэ тхылъа узэ-джэхэрэр?

— Тхылъ зэфэшъхъафмэ сяджэ. Тарихъым, политикэм япхыгъэ тхылъхэр сикӀасэх. Бестселлер горэ, гушӀлэм пае, Дэн Браун ытхыгъэр сӀыгъэу загъорэ зысэгъэпсэфы.

— Ӏофшлэгъу ужым сы-дэуштэу зыбгъэпсэфы-ра? Тхылъеджэныр анахъ тхъагъоу олӀыта?

— Ары, зыгъэпсэфыгъо анахъ дэгъукӀэ спытэрэр тхылъ дэгъу седжэу зы мафэ рэхъа-тэу унэм сисыныр ары. Загъо-рэ рулым сыӀотысхъэшъ, къа-лэр къэсэчъыхъэ, псэуальэу ашӀыхэрэм сяплъы.

— Цыфым ыпкышъол псыхъэгъэным, псэукӀэ тэрэз илэным мэхъанэ-шхо раты. О сыд фэдэ еплъыкӀа ащ фыуилэр?

— Сэ тутыни, аркыи сяшъо-

ПроектыкӀэм тегущыӀэх.

— Пэрыоху сафэхууштэп. Хэти зэрэфаеу ищылэныгъэ егъэлсы.

— Яхэгъэгу шӀу альэгъоу алозэ, нэмыкӀ хэгъэгу-хэмрэ лъэпкъхэмрэ нэпэ

шӀыгъэным пае сыд фэдэ амала республи-кэм щызэхъэгъэн фаеу пльытэрэр?

— Обществэм цыфыгъэ шап-хъу хэлъхэр кызытегъэнэжы-гъэнхэмкӀэ къэралыгъом Ӏофэу зэшӀуихыхэрэм уакъытегушылэ-ным охътабэ ыхышӀт. Тэ лъэ-ныкӀо зэфэшъхъафхэм, лъэгӀпӀэ зэфэшъхъафхэм амалхэр ащы-зетэхъэх. АпэрэмкӀэ, цыфым иплун кызышъежъхэрэм — уна-гъом Ӏэпылэгъу етыгъэным ты-пылъ. ЯтӀонэрэмкӀэ, гъэсэны-гъэм ихэхъоныгъэ Ӏофыгъохэм лъэшэу тыналэ атетэгъэты, сыда пӀомэ пӀуныгъэмкӀэ ащ мэхъа-нэу илэм уасэ фэшӀыгъуай. ЯцэнэрэмкӀэ, культурэми мэхъанэшхо етэты. Цыфлэпкъым игушъхъэ гъомылэ культурэм иучреждение зэфэшъхъафхэм — дунэе художественнэ тхы-гъэхэм атехыгъэ спектаклэхэр зыцагъэуцурэ театрэхэм, сурэ-тышӀ цӀэрылӀохэм якъэгъэлъэ-

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ икабинет ит.

АДЫГЕИМ ИСОЦИАЛЬНЭ-ЭКОНОМИКЭ ХЭХЬОНЫГЪЭХЭР

Зэхэсыгъом хэлэжыагъэхэр едэлугъэх 2014-рэ ильэсым имэ-зигбгу республикэм исоциальнэ-экономикэ шылакэ хэхьоныгъэу фэхьугъэхэм яхьылагъэу Адыгэ Республикэм экономикэ хэхьоныгъэхэмкэ ыкй сатыумкэ иминистрэу Лыхэсэ Махьмудэ кылотогъэхэм. Тыналэ зытетидзапхъэу щыт лъэныкъохэр кыхьедгъэгъэхьэхэ тшюигъоу ащ улчлэ зауэлкэ зыфдгъэзагъ.

шюльырым хэхьэрэ субъектхэмкэ Адыгэ Республикэ закьор ары лэжыапкэмкэ чыфэ зытемылэу ахэтыр. Ари хэхьоныгъэшюу лъытэгъэн фаеу кысшюшлы.

— **Адыгеим исоциальнэ-экономикэ хэхьоныгъэхэмкэ сид лъэныкъохэр ара**

Узэрыгушхонхэри шлэгъэн фаехэри щылэх

Джырэблагъэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет зэхэсыгъо илагъ. Ащ тхьамэтагъор щызэрихьагъ Адыгеим и Лыхьхьэу Тхьаклушынэ Аслъан.

— **Махьмуд, мэзигбгу клэуххэм кызырагъэ-лэжыагъэм тегъэпсыкыгъэу сыда республикэмкэ анахьэу тыналэ зытетидзэн ыкй пстэуми апэ игъэшъыгъэн фэе лъэныкъохэу плы-тэхэрэр?**

— Пстэуми апэу сигуапэу хэсэгъэунэфыкы мэзигбгум кыкйлоцл шюльыр экономикэм илъэныкъо зауэлкэ Кыблэ федеральнэ шюльырым хэхьэрэ субъектхэм апэ тишын зэрэтлэкыгъэр. Шюльыр экономикэм епхыгъэ лъэныкъо шхьалэу промышленнэ производствэм проценти 119,4-м, потребительскэ бэдээршыплэм (общественнэ гъэшхэным) проценти 123,1-м, ыпкэ зылыатырэ фэло-фашлэхэм проценти 111,9-у, зычлэсыхэрэ унэхэр тыгъэнхэм фэди 2-м ехьоу хэхьоныгъэхэр ашыгъэх, цыфхэм ахьцэ фэдэу кьалэкляхьэрэм ибагъэ проценти 111,2-м нэсыгъ. Мыхэм джыри зы кьэбар гушлуагъо кьахэзгъэхьожы сшюигъу. 2009-рэ ильэсым кышыблагъэу Кыблэ федеральнэ

аныхьэу зифэмэ-бжыымэ зэхэпшлэнэу щытхэр?

— Урысыем зэрэпсаоу щыхьурэ-щышлэхэрэм яфэмэ-бжыымэ республикэм иэкономикэ кытырымыхьэу плон плэкышлэт. Адыгеим иэкономикэ лофшлэн лъэпкэ зырызхэр нэкьокьоним ылъэныкъоклэ зэрэтеклыхэрэ шлуагъэу щылэхэр министрствэм испециалистхэм зауплэкьум нафэ кызыэрэхьугэмкэ, ахэм ащыцхэу промышленностым, псэолъэшыним, зырызыхэ сатыу оборотым ыкй общественнэ гъэшхэным Урысыем иль кыныгъохэр кьалышлэсынхэ альэкышлэт. Ащ ыпкэ кыкйлоу, тишюльыр тапэклэ хэхьоныгъэхэр егъэшлыгъэнхэм фэшлэкэмэ апэ игъэшъыгъэн ыкй гугъэплэшлэхэр зэпхыгъэнхэ фаер мэкьумэщ хьызмэтырэм гьомылапхьэхэр нахьыбгъу кьэшлыгъэнхэмрэ ары. Лэкыб кьэралыгъохэм кьарашырэ продукция лъэпкьхэр нахь маклэ шыгъэнхэм ехьыллэгъэ унашюу зэралыгъэм ишлуагъэклэ, чыплэ товаркыдэгъэклакхэм кьашлырэм хагъэхьонэу амалышлэхэр

ялэхэ хьугъэ. Гьомылапхьэхэмкэ импортозамещением игьогоу агъэнэфагъэр кьэралыгъомкэ стратегическэ позицияеу щыт. Урысыем кьырашылэгъэ санкциехэм Адыгеим зэрар кыфахьыгъэп плони хьущт.

Мэкьумэщ продукция лъэпкьхэу тихэгъэгу нахь маклэу кьырагъэщэштхэм ахэфагъэх пхьэшхьэ-мышьхьэхэр, кьолыр, цагубзыулыр, цэхэкл лъэпкьхэр. Зэклэ а продукция лъэпкьхэр цыфхэр зыфэныкъохэм лыкляхьэу Адыгеим кышагъэхьазырых. Чыплэ мэкьумэщ товаркыдэгъэклакхэм кьэкла-плэу ялэхэм ямызакьоу, джыри амыгъэфедэгъэго кьуачлэхэр щылэх. Ильэс кьэс республикэм ичыгулэжыхэм лэжыгъэ тонн мин 500-м ехьу кьахьыжы. Ар Адыгеим ишыклагъэм ехьу. Ары паклош, нэмыкл шюльырхэм афарагъашэ. Джац фэдэу хэгъэунэфыкыгъэн фае лэкыб хэгъэгухэм кьарашырэ продукция лъэпкьхэр нахь маклэ шыгъэнхэу зэрагъэ-нэфагъэм садлэжынымкэ нэмыкл лъэныкъохэмкэ ишлуагъэ кызыэрэклагъэр. Гуцылэм пае, 2014-рэ ильэсым имэзи 9 ильэсыбэрэ кьэклыр лъэпкьхэу гектар 76,5-рэ республикэм цагъэтлысыгъ. Ащ щыцэу гектар 59-р лъэшэу кьэклырэ чыг лъэпкьхэм ашы-

щых. Фермерхэм аратырэ кьэралыгъо лэпылэгъур сады-клэхэр гъэтлысыгъэнхэм имы-закьоу, пхьэшхьэ-мышьхьэхэу кьаугъоижырэр зыщалыгъыштхэ гъэтлылэплэхэри гъэпсыгъэнхэм пэлуагъахьэш, продукцияеу кьахьыжыгъэр ильэс псаум республикэм ыкй нэмыкл чыплэхэм ацалуагъэклэ альэкышлэт. Республикэмкэ зэклэми анахь мылэрысэ сад инэу Джэджэ районым цагъэтлысыгъэм гъэрэкло апэрэ пхьэшхьэ-мышьхьэхэр кьырагъэтыгъ ыкй пстэумкэ тонн 800 кьахьыжыгъ. Тапэклэ гектар пэпчэ тонн 50 кьырагъэтыным игугъаплэхэр щылэх.

Адыгеим ыцлэ чыжэу зыгъэлугъэ гьомылапхьэхэу щыт адыгэ кьуаер, ар цэхэкл гьомылапхьэхэу шхьалэу кьэнэжы. Былымхьуным игугъу кьэпшлын хьумэ, кьэлогъэн фае мы лъэхьаным цэ кьэзытырэ былым лъэпкьхэм япчъагъэ хэхьоныгъэ егъэшлыгъэным ехьыллэгъэ ведомствэ программэр республикэм зэрэцагъэцэкляжырэр. Ащ ишлуагъэклэ республикэм цэу кьышахьыжырэм хэпшыкляу хэхьо.

— **Лым икьэхьыжынкэ Адыгеим изытет игугъу кьэпшлын плэкышлэ? Ащкй хэхьоныгъэхэр щылэх?**

— Зытетым тетэу плон хьумэ, аужырэ ильэсхэм лыр кьэхьыжыгъэнымкэ Кыблэ федеральнэ шюльырым хэхьэрэ субъектхэм азыфагу пэрытныгъэр щызылыгъ субъектицимэ Адыгеир ащыц. Республикэм зэклэ лэу кьышахьыжырэм цагубзыулырэм кьолырмэ нахьыбгъу чыплэ шаубыты. Гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ ведомствэ программэу «мэкьумэ-щышлэ (фермер) унэгъо былымэхэу фермэхэм хэхьоныгъэ ягъэшлыгъэныр» зыфилоу 2015 — 2017-рэ ильэсхэм ателытагъэр Адыгэ Республикэм щаштагъ. Ащ тегъэпсыкыгъэу былымхьуным хэхьоныгъэ егъэшлыгъэным сомэ миллион 68,5-рэ пэлуагъэхьашт. Ащ щы-

цэу сомэ миллион 2,5-р республикэ бюджетым кьыхэкышлэт. Лэу ыкй цэу имыкьурэр чыплэ производствэм хэхьоныгъэу ышлыштхэм кьырагъэкужышлэт.

— **Импортозамещение-кэ заджэхэрэ сидэу-щтэу зэшлохыгъэ хьущтэу агъэнэфагъэ?**

— Ащ лъапсэ фэхьущт инвестиционнэ проектхэм ягъэфедэн. Ахэм ащыц Теуцожь районым цагъэпсырэ кьо комплексу шхьэ 2500-рэ зышахьуштыр. Ащ ишлуагъэклэ кьолэу кьахьыжырэр тонн мини 9,5-м нэсышт. Былымхэр зышаулырэ цехэу кьалэу Мыекьуапэ щатышттыр ильэсым кьол тонн мин 12 кьышагъэхьазырыным телытагъ. Ащ ишлуагъэклэ республикэм лэу ишыклагъэм фэдиз Адыгеим кьышахьыжышлэт.

Мы ильэсым джыри пхьэшхьэ-мышьхьэ тонн мини 6 зыщалыгъышт гъэтлылэплэ Мыекьолэ районым цагъэпсынэу агъэнэфагъ.

— **Гухэлъышлэхэр гъэцэ-клэжыгъэнхэм фэшл непэ чыгулэжыхэмкэ сыда анахь лофыгъо шхьалэу щытыр?**

— Анахь шхьалэу щытыр мылэу еклолэплэшлэхэр ягъэгъотыгъэнхэр ары. Ащ изы лъэныкъоу щыт проектэу «Агро-Бизнес-Инкубатор» зыфилоурэр. Банкхэм гьусэныгъэ пытэ адигъэпсызэ, мэкьумэщ хьызмэ-тым хэхьоныгъэхэр ышлынхэ фае. Хэгъэунэфыкыгъэн фае конкурсым хэлажызэ Адыгэ Республикэм экономикэ хэхьоныгъэхэмкэ ыкй сатыумкэ и Министерствэ Агро-Бизнес-Инкубатор гъэпсыгъэным фэшл федеральнэ бюджетым кьылау сомэ миллион 135,1-рэ кьалыхын зэрильэкыгъэр. Республикэм исоциальнэ-экономикэ шылакэ хэхьоныгъэ егъэшлыгъэнымкэ туризмэм мэхьанэ гъэнэфагъэ республикэм щыраты. Арыш, ащи хэхьоныгъэхэр егъэшлыгъэнхэм тишъыпкэу тыналэ тедгъэтышт.

Дэгушлагъэр СЭХЬУТЭ Нурбий.

Джы урысые кьэралыгъо предприятие пстэуми япашэхэм фэдэу кьалэкляхьэрэр зыфэдизыр Интернетым кьырагъахьэзэ ашышт. Зэклэми апэу яахьцалэхэр «кызылуахыгъэх» культурэм илофышлэхэм. Мы ильэсым игъэмафэ цыфхэм ашлагъ гъэрэкло ахэм кьалэжыгъэр зыфэдизыр. Пэрытныгъэр зылыгъ нэбгыриштыр: Владимир Спиваковыр (сомэ миллион 58-рэ), Олег Табаковыр (сомэ миллион 42,5-рэ), Валерий Гергиевыр (сомэ миллион 164-рэ).

Джы Интернетыр зыгъэфедэрэ пстэуми кьыхьашт ильэ-

дениехэм япашэхэм официалнэ лэжыапкэу, ащ кьыхэхьожырэ фэдэхэу ыкй яунаеу ялэ фэтэр пчъагъэм яхьыллэгъэ кьэбархэр Интернетым ралъэгъоштых. Экспертхэм зэралытэрэмкэ, а кьэбархэр лъэшэу зышлогъэшлэгъоныштхэр федеральнэ кьэралыгъо учреждениехэм ялофышлэ кьызырыкхэу ежьхэм ялэжыапкэ япашэхэм кьалэкляхьэрэм езыгъапшэ зышюигъохэр ары.

лофыр зыфэгъэхьыгъэр федеральнэ кьэралыгъо учреждение закьохэр ары. Ахэм ащыщынхэ альэкыштых библиотекехэр, музейхэр, институтхэр,

медицинэ гупчэхэр, тхылъ тедзаплэхэр, ухьумэкло предприятияхэр, нэмыкхэр. Етлани ежьхэм кьэралыгъо учреждениехэм ядиректорхэм, генеральнэ директорхэм ыкй бухгалтер шхьалэхэм, пащэхэм, фэшхьаф лэнатлэ зылыгъхэм фэдэу кьалэкляхьагъэм имызакьоу, яшхьэгъусэхэм, зыныбж имыкьугъэ ялыфыгъэхэм кьалэкляхьагъэри кьагъэлъэгъон фаеу щыт.

Директорым мазэм сомэ мин 320-м нэсэу лэжыапкэ илэн ыльэкышлэт илофышлэхэм ягъыт лэжыапкэ сомэ мин 40-м нэсы зыхьуклэ.

Ащ фэдэ кьэбархэр кьэгъэлъэгъогъэнхэм ишапхьэхэм афэхьугъэ зэхьоклыныгъэхэр зыухэсыгъэр Премьер-министрэу Дмитрий Медведевыр ары

АХЬЩАЛЪЭМ ТЫДАПЛЪЭЗЭ

Зыфэдизыр зэтэгъашлэ

сым кышыублагъэу федеральнэ кьэралыгъо учрежденихэм

ыкй ахэр Правительствэм исайт кьыхьагъэх.

Сыда пэцэ лэнэтлэзехьэм зэхэугуфыкыгъэу кьылотэн фаер? Мылэкур ыкй фэдэхэр бэ мэхьухэмэ, справкэр зэхэгъэуцогъэным лъэшэу лоф дэшлэгъэн фае. Официальнэ лэжыапкэм имызакьоу, клэлагъэджэ, научнэ, тврческэ лофшлэнхэм, банк депозитхэм, уасэ зилэ тхылыплэхэм фэдэу кьалэклягъэри кьэгъэлъэгъогъэн фае.

Мылэкум халытэхэрэр ащ нахьыби мэхьух. Апэрэмкэ, мыкошырэ мылэку зэфэшхьафхэр, гаражхэри зэрадыхэтхэу. Ятлонэрэмкэ, справкэм иобразец илэх автомашинэхэм, мотоциклэхэм ыкй автотрицепхэм, мэкьумэщ техникэм ямызакьоу, псы ыкй ошюгу транспорт лъэпкьхэр зэрыптхэштхэ чыплэхэри.

Арыш, федеральнэ кьэралыгъо учреждением илэшхьэтет ияхтэ чыплэ горэм щытмэ ыкй иунэе самолет тэджныным фэхьазырмэ, ахэри справкэм итхэгъэнхэ фаеу щыт.

Цыфым лофшлэн кьезытырэм фитыныгъэхэр зилэ гъэнэфагъэ подразделениеу хэтым справкэр отчетыр затырэ ильэсым кьыклэпыкьлорэ ильэсым имэлылфэгъу и 30-м нахь класэ мыхьугъэу етыгъэн фае. Шапхьэхэм агъэнэфагъэ бэдзэогъум и 31-м нахь класэ мыхьугъэу справкэр атын альэкышлэтэу.

Апэралшлэ зэрэщытыгъэмкэ, а кьэбархэм яджэн зылэкыштыгъэхэр уполномоченнэ органом илофышлэхэр, цыфыр лэнатлэм лузыгъэхьан ыкй лузыгъэклын фитхэр арыгъэ. Джы а кьэбархэм зэклэми нэлъасэ зыфашын альэклэну агъэпсыгъ.

— Федеральнэ кьэралыгъо учреждениехэм ялэшхьэтетхэм фэдэу кьалэкляхьэрэр зыфэдизыр зэклэми ашлэн альэклэну зэрагъэпсыгъэр кьольхэ тын-ыхьыным бэнэныгъэ ешыллэгъэным ишлэхэ пстэоу дгъэфедэхэрэм анахь дэгъоу сэлъытэ, — ело лофшлэнымкэ ыкй социальнэ зэфыщытыклэхэмкэ Академием ипроректорэу Александр Сафоновым.

СЭХЬУТЭ Нурбий.

Яфитыныгъэхэр къаухъумэх

(Икълух).

Ау арэу шытми, лыплъэклогъум кыулыкхуэхэм ялофшлэн зэрэзэхашэрэм цыфыбэ ымыгъэразу, ахэм язеклуаклэ къагуримылоу кыызэрэхэклирэри кигъэтхыгъ.

— Мыщ фэдэ зэмизыгъыныгъэхэр, гумэклыгъохэр, административнэ пэрыоххуэхэр шылэнхэу шытэп. Ащ фэдэ шысэхэм ташыжыгъэгуаз, шапхэхэр зыукхохэрэм пшъэдэклижы ядгъэхышт. Хэбзэгъуцугъэм диштэу зилофшлэн зэхэзыщэрэ, экономикэм хэхьоньгъэхэр ышлэнхэм зилахышы хэзышыхэрэ пстэуми тигуапэу лэпылэгъу тафэхушт. Ащ даклоу Адыгеим лоф шызышлэрэ

предпринимательхэм япчъагъэ нахьыбэ хъу къэс, бюджетым кыхьэрэ хэбзэлэхьэхэм ахэхьощт, лофшлэнлэ чыплэклогъум гъэпсыгъэхэ хъушт. Тэрклэ ащ мэхъанэшхо ил, ары пшъэрыл шхьалэу зыфэдгъуцужьырэри, — кылуагъ Тхьаклушынэ Аслъан.

Зэфэс Владислав мыщ дэжыым кыызэрэхигъэщыгъэмклэ, 2014-рэ илъэсыр кызыхьагъэм кыщегъэжыагъэу предпринимательхэм ядэо тхылъи 10 къалуклагъ, ахэм ащыщэу 3-р УФ-м ипредпринимательхэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Борис Титовым фагъэхьыгъ. Джджэ районым лоф шызышлэрэ бизнесменым

ыльэныкъоклэ хэбзэухъумэклогъум кыулыкхуэхэм уголовнэ лоф кызылэхыгъ. В. Зэфэсым кыызэриуагъэмклэ, мы хульфыгъэм сомэ миллиони 4,5-рэ банкым чыфэу кылихыгъагъ, тэклуэр ар ытыжыгъ, ау нэужым банкым исчет ахьщэр римыгъэхьажэу ыублагъ. Мы уахьтэм ащ ыльэныкъоклэ следственнэ уплэклогъум маклох. Ащ фэдэ бизнесменхуэ шапхэхэр зыукхохэрэ кыызэрамыухъумэхэрэр, ау ащ даклоу шыпкыагъэ хэлъэу зилофшлэн зэхэзыщэхэрэм сыд фэдэрэ лъэныкъокли лэпылэгъу зерафэхуэхэрэр Уполномоченнэу кылуагъ.

— Банкым ахьщэ чыфэ кылихыгъэмэ, ар шокл имылэу ппцыныжын зэрэфаер, армырмэ ащ пшъэдэклижы кыкклэыклогъум зэриплэклогъум нэбгырэ пэпчэ ышлэн фае. Ар

предпринимательхэм агурыгъэлогъэным фэшл егъэджен курсхэр, семинархэр афызэхашуцэхэзэ шъушлымэ ишлогъэшхо кыызэрэклогъум щэч хэлъэп, — кылуагъ АР-м и Лышхьэ.

Предпринимательствэ цыклогъумрэ гурытымрэ хэхьоньгъэхэр ашлэнхэм фэлорышлэрэ программэм кыдыхэлъытагъэу 2013-рэ илъэсым сомэ миллион 254-рэ республикэм щагъэфэдэгъагъэмэ, мы илъэсым а пчъагъэр сомэ миллион 359-м нэсыгъ. Грантхэр атэзыгъощэрэ комиссием илофшлэн зэлухыгъэу, шыпкыагъэ хэлъэу зэхичэнным пае республикэм игъэцэклогъум хэбзэ кыулыкхуэхэм анэмыклэу предпринимательхэр, къэлэ ыкли район административхэм ялыклогъум мыщ хэгъэхьагъэхэмэ ишлуагъэ кыызэрэклогъум АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Му-

рат кылуагъ. Ащ зэклогъум дырагъэштагъ, мы уахьтэм комиссием нэбгырэ 21-рэ хэт.

— Зытефэхэрэм мыщ фэдэ грантхэр алэклогъумхэ фае, ащклэ зи пэрыохуэ шылэп. Ау нэужым а ахьщэр предпринимательхэм зерагъэфэдагъэм пытагъэ хэлъэу тылпыплъэжыныр пшъэрыл шхьал. Шлуагъэ кытэу зилофшлэн зэхэзыщэрэ пстэуми республикэм игъэцэклогъум хэбзэ кыулыкхуэхэр тапэкли лэпылэгъу афэхуэхэзэ ашлэшт, — кылуагъ Тхьаклушынэ Аслъан.

Илъэсэу тызыхэтым, тыгъэгазэм и 5-м, УФ-м и Президентэу Владимир Путинр Урысыем ишолъырхэм ащылэ предпринимательхэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэхэм алукулэшт, Адыгеим илыклогъум мы лофтхьабзэм хэлэжъэшт.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Апэрэ семинары щылагъ

Зык ушэтынхэм яклэххэр республикэм зыщызэфэхьысыжхэм, баллхэмклэ апэ ит еджэпнэ 10-м япащэхэр АР-м и Премьер-министрэ ригъэблагъэхэ афэгъушлуагъ. Ауж кынэгъэ еджэпнэ 10-мэ арапэ-сыщтым а зэлуклогъум шытегушылагъэх.

Премьерым ахэм якъэбар зэклогъум ашлэн фаеу, гъэзетхэм кыатхынэу, телевиденими кыгъэлъэгъонэу игъоу ыльэгъу. Ау еджаплэхэм япащэхэм яшлэшхэр къалохэ зэхьум, Премьерым ышлэш агъэхуэ ауж кынагъэхэм ягугъу дэйклэ умышлэу, ахэм лэпылэгъу уафэхуэмэ зэрэнахь дэгъур. Гушылэм пае, нахь дэгъоу зытыгъэ еджаплэхэм ялофшлэ нахь хьыбэйхэр шыгъэгъозэгъэнхэу, лэпылэгъу ахэм афэхуэхуэхуэ еджэплэ дэгъухэм ялэшхьэтетхэм къалуагъ. Ащ ыуж нахь дэу ушэтынхэр зытыгъэхэм семинархэр афашлэнхэу рахъухагъ.

Еджэпнэ 10-р гъэсэнэгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ Министерствэм ыуплэклогъум, шыклагъэ ялэхэр кыыхагъэщыгъэх. Ахэм ялытыгъэу семинархэр зэхашхэу тыраубытагъ. Апэрэр Мыеклопэ лицееу N 8-м мы мафэхэм шызэхашагъ. Еджаплэхэм япащэхэм, ахэм ягуадзэхэм ыкли клэлэгъаджэхэм апае секциехэм шхьафэу лоф ашлагъ.

Лицеим ипащэу Александр Джемелинскэ еджаплэхэм япащэхэм къафилогъэ коллективым илофшлэклэ. Ащ кыызэриуагъэмклэ, лицеим урысыбзэмклэ, хьисапымклэ, тарихымклэ ыкли географиемклэ республикэм имызакыоу, Урысыемкли анахь баллыбэ кыыхыгъ. Лицеир мызэу, мытлоу зэнэкыокхуэхэм ащытеклуагъ, 2013-рэ илъэсым ар Урысыем иеджэплэ анахь дэгъу 500-мэ ащыщ хуэгъэ.

А зэпстэумэ лъапсэу ялэр

еджаплэм иматериальнэ-техническэ зытет зэрэзетегъэпсыхьагъэм ыкли клэлэгъэджэ дэгъухэр зэрэчлэтхэм язакъоп. Пащэм кыызэриуагъэмклэ, еджаплэм илофшлэклэ ренэу зэрауплэклогъумрэ, ягъэхьагъэхэр зэрэзэфэхьысыжырэ ары ахэм къэклогъумлэ афэхуэхэрэ.

Ны-тыхэм еджаплэм илофшлэклэ уасэу фашырэр умыгъэшлэгъон плэклогъумрэ. Непэ Урысыем бэп еджаплэу ибгъотэщтыр ны-тыхэм ащ илофшлэклэ агу рихьэу. Мы еджаплэм члэсхэр лицеим зэрэщырагъаджэхэрэм янэ-ятэхэр егъэразэх. Ушэтынхэм ягъом клэлэгъаджаклогъумрэ зыхэфэхэрэ гумэклыгъор зилажыэр ны-тыхэр арэу еджаплэм щалытэ. Ащ кыпкырыкыхэзэ, еджаплэм психологическэ кыулыкхуэ шызэхашагъ. Клэлэгъаджаклогъумрэ янэ-ятэхэм ягумэклэ нахь маклэ хуным а кыулыкхуэ ыналэ тет. (Ау ар умыгъэшлэгъонэу шытэп, сыда плэмэ ны-тыхэм язакъоп ныла клэлэгъаджаклогъумрэ зыгъэщынэхэрэ. Клэлэгъаджэу кычлэклогъумрэ классхэм лоф ащызышлэхэрэм лоньгъом и 1-м кыщегъэжыагъэу классым исхэм апэ ил ЕГЭ-м икъэбар ренэу атхьаклогъумрэ рагъэклирэп. — С.Г.).

Психологхэм клэлэгъаджаклогъумрэ ыкли ны-тыхэм лоф зэрадашлэрэ семинарым хэлэжыэхэрэм къарагъэлъэгъу. Ушэтынхэм ублэплэ классхэм къащегъэжыагъэу зызэрафагъэхьазыррэрэ нэрыльэгъу къашыгъ, мастер-классхэр къатыгъэх, егъэджен лофым илъэныкъоу пстэуми анэсыгъэх.

СИХЪУ Гоцнагу.

Бзэджэшлэным пэчыжы шыгъэнхэм пае

Шэклогъум и 25-м Мыеклопэ индустриальнэ техникум АР-м гъэсэнэгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ и Министерствэ зэлуклэ шызэхыщэгъагъ. Сэнэхьат зыщарагъэгъотырэ гурыт еджаплэхэм ачлэс ныбжыклогъумрэ бзэджэшлагъэхэр зэрахьанхэм шыухъумэгъэнхэм ар фэгъэхьыгъагъ.

Зэлуклэм хэлэжыагъэх ыпшъэклэ зигугъу къэтшыгъэ министрствэм илофшлэхэр, хэбзэухъумэклогъум кыулыкхуэхэм ялыклогъумрэ, сэнэхьат зыщарагъэгъотырэ гурыт еджаплэхэм япащэхэр, ахэм ягуадзэхэр ыкли нэмыклогъумрэ.

Зэлуклэм кышыгушылагъ ыкли зэришагъ АР-м гъэсэнэгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ иминистрэ игуадзэу Къэрэтэбэнэ Махмудэ. Лофтхьабзэм доклад кычлэшыгъэ полицием иучастковэ уполномоченнэхэм ыкли зыныбжы имыкыгъэхэм ялоф фэгъэзэгъэ отделым ипащэу Андрей Федосеевым.

Ащ ыуж къэгъушылагъэх Крас-

ногвардейскэ аграрнэ-промышленнэ техникумым ипащэу Бахукоу Долэтыкоу, Мыеклопэ индустриальнэ техникумым идиректорэу Лыунэе Муратэ, ащ игуадзэу Нэныжэ Саидэ, Мыеклопэ къэралыгъо гуманитар-техническэ колледжэу Адыгэ къэралыгъо университетым хэтым идиректор игуадзэу Тепсаева Заремэ ыкли нэмыклогъумрэ.

Зэлуклэм сыдми докладхэм щадэлугъэхэл, лофыгъоу зытегушылэхэрэ зэшлохыгъэнхэмклэ еджаплэхэм лофэу ашлэрэм ехылагъэу зэхэгушылэжыгъэх. Еджаплэхэм япащэхэм къалотагъ студентэу еджэныр хэзынэхэ-

рэм зэралпыплэхэрэр, ахэм лоф зэрадашлэрэр. Зыныбжы имыкыгъэхэм мыхьомышлагъэхэр зэрамыхьанхэм пае лофэу адашлэрэр кыралотыкыгъ. Еджаплэ пэпчэ ныбжыклогъумрэ бзэджэшлэным шыухъумэгъэнхэм дэлэжырэ Совет ил. Ахэм ялыклогъумрэ зэлуклэм хэлэжыэхэрэри къэгъушылагъэх. Мы лъэныкъомклэ джыри шлэгъэн фаехэр кыралотыкыгъэх.

Колледжхэм, техникумхэм ачлэсхэм ащыщыбэр чыплэ кын ит унагъохэм къарыкыгъ. Ахэм янахьыбэр полицием иучет хэтых, зянэ-зятэ зымылэжыых, клэлэцыклогъумрэ унэхэм бэ къачлэ-кыгъэр. Ахэм аныбжы имыкыгъэу, я 9-рэ классхэм къачлэ-кыхэш, сэнэхьат зыщарагъэгъотырэ гурыт еджаплэхэм къачлэхьэх. Арыш, а ныбжыклогъумрэ яплогъуэ лоф икыу фэдизу мэхъанэ ептын фае. Ары министрствэм мы еджаплэхэм апае зэлуклэр зэхичэнэу кызыхэклогъумрэ.

(Тикорр.).

Лекции гъэшлэгъонхэм ядэлух

Мыеклопэ къэралыгъо технологическэ университетым экологиемклэ ыкли мэкъумэщымклэ ифакультетхэм ястудентхэр мы мафэхэм онлайн шыклэм тетэу лекции гъэшлэгъонхэм ядэлух. Ахэм Урысыем шызэлэашлэрэ шлэныгъэлэжыхэр къаджэх.

Ащ фэдэу шэклогъум и 24-м Волгоград дэт Урысые шлэныгъэ-ушэтэкло институтым илофшлэу, мэкъумэщ шлэныгъэхэмклэ кандидатэу Ольга Кошелевар, а институт дэдэм илофшлэу мэкъумэщ шлэныгъэхэмклэ докторэу Вале-

рий Юферевер студентхэм онлайн шыклэм тетэу лекциехэм къафеджагъэх. Лекциехэр ландшафтым, ар зэхэгъуцогъэным еклоплагъу илэхэм яхьылагъэх.

Шэклогъум и 26-м студентхэм лекцищ ялагъ. Ахэм къаджагъэх псы аклагъахьозэ алэжырэ чыгухэм я Урысые шлэныгъэ-ушэтэкло институтэу Тверь дэтым илофшлэхэу, шлэныгъэхэмклэ докторхэу Николай Ковалевыр, Дмитрий Ивановыр ыкли Галина Рабинович. Ахэм ялекциехэр экологием ыкли мэкъумэщым ябиотехнологие непэ изы-

тет фэгъэхьыгъагъэх. Лекциехэм ауж студентхэм учлэхэр шлэныгъэлэжыхэм аратыгъэх, джэуапынчэуи къэнагъэхэл.

Лекциехэр рамыгажыэхэзэ, ахэм язэхэщаклогъум, мэкъумэщ шлэныгъэхэмклэ докторэу, экологиемклэ факультетым идеканэу Юрий Долгоруких гушылэгъу тыфэхугъ.

— Непэ шыклогъумрэ шылэ хуэгъэхэм яшлуагъэклэ анахь шлэныгъэлэжэ цлэрылохэм ялекциехэм тистудентхэр ядэлунхэу амал ялэ хуэгъэ.

Инженернэ биологир наукаклэу щыт. Ащ лъапсэ тэ тиуниверситет фишыгъэ сомэ сызукъонэп кысшлэш. 2001-рэ

ильэсым кыщегъэжыагъэу биоинженериемклэ лекциехэм тыкыджэ. Непэ тистудентхэр зэдэлурэ лекторхэм язакъоп, Венскэ университетым ипрофессорэу Флоринет мызэу, мытлоу тиеджаплэ шылагъ, лекциехэм къаджагъ, практическэ занятиехэр зэхышагъэх. Мы кыхьащт мазэм ар къэклогъумрэ тежэ, — кытилиуагъ ащ.

Ежэ Юрий Сухоруких 2006-рэ илъэсым кыдыгъэклогъумрэ тхылэу «Инженерная биология с элементами ландшафтного планирования» зыфилорэм наукау биоинженерием лъэпсэ пытэ ышынымклэ ишлуагъэ къэклогъумрэ алытэ.

(Тикорр.).

Клэлэцлыкы ыгыплэм щымэфэкыгъ

Тэ, пстэуми, сабынгъом тыкыхэкы. Клэлэцлыкы ыгыплэр — сабым апэрэ шылэныгъэ лъэбэкхуэр зыщишхуэ, обществом щыпсэун амалыр кызыщылэкхуэрэ чыпл.

Пуныгъэ лофшэн иныр ащ елгытыгъэу лъэшэу аналэ тэтэу зэшлуахы клэлэплухэм. Ахэм сабым гъунэ зэрэпфэрэм зеклоклэ-хабзэу хэль хууцхэри, ишэн-гъэпсыкли лъэшэу япхыгъ.

Клэлэцлыкыр кешлэкыгъэ дунаим хэпцэныр, ар зыфэдэр фиplotыкыныр, псэ зыпытыр зэхифэу ыкли икласэу, фэсакъэу, ыухъумэу ппуныр — джары клэлэплум имурад шхьалэр.

Сабый пэпчэ зыкызылэуебгъэ-хыныр, зэрэпшолофыр ышлэныр, кьэбзагъэ, гуклэгъу ыгу иплхъанхэр — клэлэплухэм япшэрыл. А эклэ кыдалытэу мы плуныгъэ лэжыплэхэм лофыбэ ащызэшлуахы.

Къалэу Мыекыуапэ иклэлэцлыкы ыгыплэу N 9-р, «Жьогъобын» зыфилоэр, плуныгъэ-гъэсэклэ амал дэгъухэр зилэхэм ащыш. Сабынгум кыинжырэ лофтхэбзэ зэфэшхьафыбэ мыщ шызэхашэ. Бэмышлэу клэлэцлыкы ыгыплэу N 9-м мэфэкл дахэ «Пушкинская осень» ылоу шылагъ. Ар зэхэ-зыщагъэхэр «Жьогъобыным» иклэлэплу чанхуэ Хьапэклэ Саид, Шлуцлэ Фатим ыкли музикальнэ лэшхьэтэтэу Къудайнэт Анисет арых. Бжыхь мэфэкл игъэклотыгъэу зэлэшлэрэ усэклошхоу А. С. Пушкиным ыцлэкэ зэджагъэхэм клэлэегъэджэ лофшлэным ивтеранхуэ Галина Балыко, Вера Нестеров, Одэждэкэо Татьяна ыкли сабынгум янэ-ятэхэр кырагъэблэгъагъэх.

Клэлэцлыкыхэм дунаир ядунайгъ: пшээшэ цыклуи, шэо-жыый шыгын-шэошэ теплэ зэфэшхьафхэр кыызэджэрэ усэхэм, къалорэ орэдхэм, къашырэ къашэхэм ялытыгъэу ашыгыгъэх. Клэлэцлыкы пэпчэ илахь мэфэклым хэлъыгъ ыкли ащ чанэу хэти хэлэжыагъ. Мэфэклыр дахуэ кыуагъэ. Хьаклэхэр альэгъугъэ пстэум агъэгушлуагъэх, клэлэцлыкыхэм ясурэтшыгъэхэм ыкли пкыгъолэшлэгъэ цыклухэм яплъыгъэх. Клэлэцлыкы ыгыплэу «Жьогъобыным» ипашэу Платыко

Тэмарэ Нурбый ыпхуэр бжыхь мэфэклым хэлэжыагъэмэ, пстэуми апэу сабый цыкы лорышлэ хуопхэхэм, ветеранхэм, ны-тыхэм, коллективым хэтхэм бжыхь мэфэкл дахуэ зэхашагъэмклэ, ар дахуэ зэрэклагъэмклэ къафэгъушлуагъ, псауныгъэ пытэклэ къафэлэ-луагъ, клэлэцлыкы плуныгъэр къамыгъэланлэу, гъэхьагъэхэр ашыхэзэ апэклэ лыклотэнхуэ къафэхьохуэгъ.

БЭГЪУШЪЭ Мариет.

Сурэтхэр авторым мэфэ-клым кышытырихыгъэх.

Къэрсэбаным икьэлэтын агъэпсынклэ

Теуцожь районым ичыгулэжхэм илъэсым кыныгъоу зерихылагъэхэм лофшлэклэшлоу алэклэлэ хугъэр апагъэуцужызэ, илъэсэу кызызэтынэкырэм клэух дэгъу фашы.

Районым мэкъу-мэщымклэ игъэлорышланлэ иагроном шхьалэу Натлэкэо Махьмудэ кызыз-рилуагъэмклэ, бжыхьэсэ гектар 8952-у апхьынэу шытыгъэм ычылплэ гектар 9104-рэ халхьэ-гъах. Ащ шыцэу коцыр гектар 8100-рэ, хьэр — 1035-рэ. Рапсыри гектар 415-м щашлагъ. Ихьэхэлэ хьызмэтшланлэхэм бжыхьасэхэм гектар 7035-рэ зэларагъэубытыгъ, фермерхэм гектар 2069-рэ апхьыгъ.

Лофшлэнхэр анахь охьэтшлу-хэм, агрономием ишэпхэ гъэ-нэфагъэхэм адиштэу зыщызэ-шлуахыгъэхэм ащыш Кушью Рэмэзанэ зипэцэ фирмэу «Синдика-Агро» зыфилоэр. Мыщ илъэс кьэс фышхьэ лэжыгъэхэр шагъэбагъох. Ащ фэшы-хьат тызхэт илъэсым лэжыгъэ шхьалэу коцыр зэрэцагъэ-бэгъуагъэр, хыныгъошхор игъом дэгъоу зэрэщызэшлуахыгъагъэр. Коц гектар 1985-у шылуахыжы-гъэм изы гектар пэпчэ гуры-тымклэ центнер 44,4-рэ кы-рахыбыгъ. Ащ фэшл Адыгэ Республикым иминистрэхэм я Кабинет апэрэ чыплэр хьы-мэтшланлэм кыфигъэшшошагъ ыкли сомэ мин 80 шлухьа-фынэу кыритыгъ.

— А лофшлэгъэ шлагъохэм Кушью Рэмэзанэ зипэцэ фир-мэм имеханизаторхэр ягупсэ-фылэхэрэп, — кышытылауагъ районым мэкъу-мэщымклэ игъэ-лорышланлэ. — Кыхьашт илъэ-сым гъунэпкъахэр аштэнхэ агу хэль. Джыри чыгур дэгъоу агъэушъэбызэ, лэжыгъэшхо кьэзытырэ чылэпхэ лъэпкышлухэр кызылэлагъахэ-хи, минеральнэ чыгъэшлухэр адыхалхьэхэзэ, коц гектар 1600-рэ, хьэ гектар 342-рэ ыкли рапс гектар 416-рэ апхьыгъ.

Джащ фэдэу, бжыхьасэхэм

япхьын апэу зыщаухыгъэхэм ащыш фирмэу «Киево-Жураки» зыфилоэр. Мыщ имеха-низаторхэм бжыхьэсэ гектар 2000-у халхьанэу рахьухьэгъа-гъэм ычылплэклэ анахь охьэт-шлухэм апхьыгъэр гектар 2526-рэ. Ащ шыцэу коцыр гектар 2076-рэ, хьэр — 456-рэ. Бжы-хьасэхэм яхэлхьанклэ пшэ-рылхэр шытхуэ хэлъэу зыгъэ-цэклагъэхуэ, непэ зилэжыгъэ былым шхьарыкхлэхэм ащызы-ухъумэхуэ зигугъу кьэшлыгъэн фаехэм ащышхы Уджыхуэ Юрэ зипэцэ хьызмэтшланлэу кьуты-рэу Петровым дэтыр, Гьобэ-кыуаеклэ фермерэу Шхьэлэхэо Мэдинэ, нэмыкхэри.

— Бжыхьасэхэм яхэлхьан районым имеханизаторхэм ау-хыгъэм, — ело агроном шхьалэу Натлэкэо Махьмудэ, — губгъо лофшлэнхэр ухыгъэхэ хуэгъ-хэп. Джы чэзыур зынэсыгъэр кыхьашт илъэсым тыгъэгъа-зэмрэ натрыфымрэ зыщыдгъэ-бэгъоштхэ хьасэхэм яжъон гъэ-псынклэгъэныр ары. Ащ мы лъэ-хьаным тимеханизаторхэм ама-лэу ялэр рахьылагъ.

Тигушылэгъу кызызрилуагъэм-клэ, кыхьашт илъэсым натры-фымрэ тыгъэгъазэмрэ зыщалэ-жышхуэ мыбжыхьэ ажъонэу шытыр гектар 8380-рэ. Шэклогум и 24-м ехъулэу ажъо-гъахэр гектар 7861-рэ. Къэ-нэжыгъэ гектар 600 фэдызым ижъожьын мэфэ заулэклэ зэ-раухьытми шэч хэлъэп.

Къэрсэбаным икьэлэтын дэгъоу дэлажыгъэхэрэм ягугъу кытфашыгъ. Джыри апэу зыцлэ кыралохэрэм ащыш ыпшэклэ зигугъу кьэтшыгъэ Кушью Рэмэзанэ зипэцэ коллективыр. Ащ имеханизаторхэм къэрсэ-банэ гектар 1240-рэ кьэлэты-гъах. Мы лофшлэныр игъом дэ-

гъоу зэшлохыгъэ зэрэхугъэр зышлулагъэхэм ащышхы Къун-чыкхьахьаблэ шышхэ механи-заторхуэ Къэзэнэ Рэмэзанэ, Лъэпцларышэ Алыш, Хьокло Шамсудинэ, нэмыкхэри.

Абытлэ Аслъанэ зипэцэ фир-мэу «Киево-Жураки» зыфилоу кьутырэу Шевченкэм дэтым имеханизаторхэмим уакышчыт-хуныр яфэшъуаш. Ахэм кы-хьашт илъэсым гъэтхэ лэжыгъ-гъэхэр зыщагъэбэгъоштхэ чыгу гектар 1820-рэ ажъогъах. Зы-фэбанэхэрэр зы гектари гъат-хэм ажъожьынэу къамыгъэнэ-ныр ары. Опытышхо зилэ меха-низаторхэм ашлэ гъатхэм ужъожьырэ чыгур, сыд фэди-зэу дэгъоу удэлэжыагъэм, икыу фэдиизэу зэрэпфэмыгъэбэгъо-штыр, минеральнэ чыгъэшлу дыхэллэхьагъэкли лэжыгъэ хьа-тэ кызызэремыгъэтышъуштыр, мылькоу тебгъэклодагъэр хьау-лые хуон зэрилэклыштыр.

Джащ фэд, къэрсэбаным икьэлэтынклэ лофшлэгъэ дэгъу-хэр ялэх Пэнэжыкыуае дэт хьызмэтшланлэу «Адыгейская» зыфилоу Юрий Петрищевыр зипащэр (гектар 1032-рэ щажъо-гъах), пшээдэклижыу ахьы-рэмклэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зилэхэ хьызмэтшланлэхуэ «Шан-сыр» (ипашэр Уджыхуэ Юр) ыкли «Мега» зыфилоэрэм (ипа-щэр Цыкылы Олыгъэй). Апэ-рэм имеханизаторхэм къэрсэ-банэ гектар 500 фэдиэ кьалэ-тыгъах, ятлонэрэм иехэм гектар 400-м ехуэ ажъогъах.

Мэкъумэщышлэ фермер хьы-змэтшланлэхэмим алэклэ къамы-гъанэу къэрсэбаным икьэлэтын агъэпсынклэ. Ащ фэшыхьат фер-мерхэм гектар 2696-рэ кызыз-ралэтыгъахэр. Апэ итхэм, зы-щытхуэ логъэн фаехэм ащышхы ыпшэклэ зигугъу кьэтшыгъэ фермер бэлахьэу кымафэм щылынэу зичыгу зыжыуагъэ-хуэ, зибжыхьасэхэри кыхьэ-кыгъахэхуэ Шхьэлэхэо Мэ-динэ, Къунчыкхьахьаблэкэ — Мэщплэкэо Махьмудэ, Аскъэ-лаеклэ — Туарэ Исмахьилэрэ Хьаджэлдый Аскэррэ.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Адыгэ Республикэм мылькум епхыгъэ зэфыщытыклэхэмклэ и Комитет иунашъу

Промышленностым, энергетикэм, транспортым, зэпхыныгъэм, радиокъэтыным, телевидением, информатикэм ячыгухэм, джащ фэдэу Адыгэ Республикэм ичыгухуэ зыкызухъумэжыным, щынэгъончъагъэм ыкли нэмыкхэм япхыгъэхэм кьэралыгъо кадастрэ уасэ афэшлыгъэным иклэуххэр ухэсыгъэнхэм ехьылагъ

Урысые Федерацием чыгухэмклэ и Кодекс ия 66-рэ статья, Федеральнэ законэу N 135-р зытэтэу «Урысые Федерацием уасэхэм ягъэнэфэн епхыгъэ лофшлэныр зэрэщызэхэцагъэм ехьылагъ» зыфилоу 1998-рэ илъэсым бэдзэогъум и 29-м кыдэклыгъэм атэтэу мы кыкылауыкхлэхэрэр ухэсыгъэнхуэ:

1.1. Промышленностым, энергетикэм, транспортым, зэпхыны-гъэм, радиокъэтыным, телевидением, информатикэм ячыгухэм, джащ фэдэу Адыгэ Республикэм ичыгухуэ зыкызухъумэжыным, щынэгъончъагъэм ыкли нэмыкхэм япхыгъэхэм кьэралыгъо ка-дастрэ уасэ афэшлыгъэным иклэуххэр гуадзэу N 1-м диштэу;

1.2. Промышленностым, энергетикэм, транспортым, зэпхыны-гъэм, радиокъэтыным, телевидением, информатикэм ячыгухэм, джащ фэдэу Адыгэ Республикэм ичыгухуэ зыкызухъумэжыным, щынэгъончъагъэм ыкли нэмыкхэм япхыгъэхэм язы квадратнэ метрэ кьэралыгъо кадастрэ уасэу фашыгъэр гуадзэу N 2-м диштэу;

1.3. Промышленностым, энергетикэм, транспортым, зэпхыны-гъэм, радиокъэтыным, телевидением, информатикэм ячыгухэм, джащ фэдэу Адыгэ Республикэм ичыгухуэ зыкызухъумэжыным, щынэгъончъагъэм ыкли нэмыкхэм япхыгъэхэм язы квадратнэ метрэ гурытымклэ кьэралыгъо кадастрэ уасэу фашыгъэр гуадзэу N 3-м диштэу.

2. Чыгухэм ягъэфедэн фэгъэзэгъэ отделым:

2.1. Кадастрэ уасэм игъэнэфэн иклэуххэр заухэсыгъэхэм ыуж мэфи 10-м кыкылоцл мы унашъор гъэзетхуэ «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ», джащ фэдэу Адыгэ Респуб-ликэм икьэралыгъо хабзэ игъэцэклэкло кыулыкхуэхэм яофи-циальнэ сайт кьаригъэхьанэу.

2.2. Кадастрэ уасэм игъэнэфэн иклэуххэр заухэсыгъэхэм ыуж мэфи 7-м кыкылоцл мы унашъор Урысые Федерацием юстициемклэ и Министерствэ и Гъэлорышланлэу Адыгэ Респуб-ликэм щылэм лэклигъэхьанэу.

3. Кызыхаутырэ мафэм шыублагъэу мы унашъом кыуачлэ илэ мэхуэ.

Комитетым итхьаматэу И.П. БОЧАРНИКОВА
кь. Мыекыуапэ,
шэклогум и 19, 2014-рэ ильэс
N 221

Шьуналэ тешъудэ: гуадзэхуэ N 1-р, 2-р ыкли 3-р ин дэ-дэу зэрэщытхэм кыхьэкхуэ мы кыкылауыкхлэхэрэм яофици-альнэ сайтхэм ахэр арыжыгъотэтхы:

1). Адыгэ Республикэм икьэралыгъо хабзэ игъэцэклэкло кыулыкхуэхэм ясайтэу www.adygeya.ru;

2). Адыгэ Республикэм мылькум епхыгъэ зэфыщытыклэхэмклэ и Комитет исайтэу www.komimra.org.vu.

3). Адыгэ Республикэм кьэралыгъо кадастрэмклэ ыкли картографиемклэ и Гъэлорышланлэу исайтэу www.to01.rosreestr.ru.

Ялофшлагъэ зэригъэлъэгъугъ

Адыгэ республикэ наркологие диспансерым АР-м и Премьер-министрæу Къумпыл Мурат мы мафэхэм шылагъ. Аужырæ илъэситлæм кыкклоцц зэхъоклыныгъæу ышлыгъэхэр зэригъэлъэгъугъэх, тапэккæ зэшлуахышт пшъæ-рылхæри агъэнæфагъэх.

Илъэситлæкæ узæккæлæбæжмæ, наркологие диспансерым ипæцæ зæблахыгъ. Мыщ нахышлæм ыльэныккæлæ гъæхæгъæу ышлыгъэхэм пæцæкæлæу Пæкъæ Рæмзæнæ илахышлæу зæрахæлæу, илофшлæн тæрæзæу зæрæзæхыщæгъæр, ахъцæу кыфæтлупшыгъæр ифшæуашæм тетæу зæригъæзæкæуагъæр Премьер-министрæм кыуагъ.

— Мы учреждением тапэккæ илоф зæришлæштыгъæм ельытыгъæмæ, нæпæ хæхъоныгъэхэр ышлыгъэх, — кыуагъ Къумпыл Мурат. — Гъæцæккæжынæу щашлыгъæр ыккæ илæм-псымаккæу зæрагъæгъотыгъэхэр зæдгъæлæгъугъэх. Ащ нæмыккæу кыккæзгъæцæу сшлоигъу мыщ илоф шызышлæхэрæм ялæжæпкæи, ялофшлæн зæрæзæхæщæгъæми хæхъоныгъэхэр зæришæхэр.

Ныбжыккæхэр ешъоным пыщæгъæ мыхъунхæм, яуахътæ тæрæзæу агъæккæным, спортым, нæмыккæ лъэныккæ зæфæшъæфæхæу шлуагъæ кыфæзыхыштыгъæм апылхынхæм пææ республикæм

илофыгъæуæбæ шызæшлуахы. Ешъоным цыфхэр димыхыхынхæм фæшл пæшлорыгъæшъ илофтхæбæзæхэр зæхæцæх, ащ фæцæгъæ хъугъэхэр зæрифæшъуашæм тетæу агъæхъужынхæм республикæр игъæккæтыгъæу дæлажъæ.

— Илофыгъæу наркологие диспансерым шызæшлæтхыхэрæм шлуагъæ къатыным пææ илæм-псымаккæхэр тищыккæгъагъæх. Ары нæпæ ахэр зыккæзæдгъæгъотыгъэхэр, — кыуагъ Къумпыл Мурат. — Къæккæлæ илъэсхæми мыщ хæхъоныгъэхэр ышлыным тишъыпкæу тыдæлæжъæшт.

2012-рæ илъэсым щегъæжæгъæу 2015-рæ илъэсым шылæ мазæм и 1-м нæс «Наркологие къулыккæм игъæккæжын» зыфилорæ программæм кыккæдхæлтыгъæу, мыщ миллион 27-рæ кыфæтлупшыгъ. Миллион 21-рæ — федеральнæ, миллион 6-рæ республикæ бюджетым шыц.

— Ахъцæр зæрифæшъуашæм тетæу дгъæфæдагъ, — ело пса-

уныгъæр къæухъумæгъæнымккæ министрæу Мæрæтыккæ Рустем. — Илæм-псымæхæу ыпæккæ ти-мылагъæхæу, тилофшлæн нахъ дæгъæу дгъæпсыным фæлорышлæштхэр зæдгъæгъотыгъæх. Аужырæ шапхæхæм адиштæрæ илæм-псымæу тилæхæм яшлуагъæккæ, сьд фæдæ наркотик цыфым хæлми, дгъæунæфын тлъæккышт.

Ахъцæу кыфæтлупшыгъæр зæраухыгъæм кыккæкæлæу, ешъоным, наркотикым апыщæгъæ цыфхэр зыщæгъæхъужырæ палатæхæм гъæцæккæжынхэр ащашынхæ алъæккыгъæп. Ау илофшлæныр къамыгъæуцæу, ахæри шапхæхæм адиштæу агъæтæрæ-зыжынхæм зæрæдæлæжъæштхэр министрæм кыуагъ.

Лабораториеу мыщ ищæгу дæтыр загъæкощыжыккæ, наркологие диспансерым палатæу илæм ипчæгъæ кыккæхъонæу щæгъуык. Джырæ уахътæ палатæ 16-м нæбгырæ 61-рæ ачлæлынæу гъæпсыгъæ. Ау лабораторием ыуытыштыгъæм ычлæплæ палати 7 джыри хæгъæхъон гухæлхэр ялæх.

Блæккыгъæ илъэсым наркотикхæм апыщæгъæ нæбгырæ 24-рæ хъужыгъæу учетым хахыжыгъæгъæм, мыгъæ ахæм япчæгъæ нæбгырæ 64-рæ хъугъæ. Ащ къæушыхъаты диспансерым зæригъæгъотыгъæ илæм-псымæхæм яшлуагъæ кыккæзæрæккæрæ, шылажъæхэрæми ялофшлæн тæрæзæу зæрагъæцæккæрæ.

ГЪОНÆЖЫККЪО Сэтæнай.

Зæлуккæгъу адырилагъ

Урысые Федерацием и Федеральнæ Зæлуккæ и Къæралыгъæ Думæ идепутатæу Нæтхъо Разыет Урысыемккæ пщыныжъ зыхыхæрæм афæгъæзæгъæ Федеральнæ къулыккæм и Гъæлорышлæплæу Адыгæ Республикæм шылæм иколониæу N 6-м джырæблагъæ шылагъ. Зилоф алогъæ бзылфыгъæи 187-мæ ащ пщыныжъ щæхы.

Нæтхъо Разыет колониæм зыщæлæм Къæралыгъæ Думæм ыльэныккæккæи, Адыгæ Республикæмккæи илофæу ыгъæцæккæрæм илъэныккæ шъхæлæхæм бзылфыгъэхэр ащигъæгъозагъæх.

— Ным и Мафæ зыщыхæгъæу-нæфыккыштым ехъулæу тизæлуккæгъу маккæ. Ащи мæхъæнæ гъæнæфагъæ илæу шыт, сыда плæмæ шыуащыщæбæмæ ккæлæцæккæлхэр ялæх, арышъ, анахъ мæфæккæ нæ-

фым зæккæми сышъуфæлæало сшлоигъу псауныгъæ пытæ шъуилæнæу, щæлагъæ кыккæхæжъугъæфæнæу, зæрифæшъуашæу, мыхъун зæккæлæу кыккæхæшъумыгъæфæу пщыныжъыр мыщ шышъуыхынæу, — ыуагъ Нæтхъо Разыет.

Ащ даккæу бзылфыгъæ колониæм ипæцæхэр игъусæхæу цылæккæ-псæуккæ амалæу ялæхæм Нæтхъо Разыет защигъæгъозагъ.

— Мы колониæм дæс бзылф-

фыгъæхæм псæуккæ амалæу ялæхэр дæих плæн плæккыштытæп, загъæтæрæзыхынымккæи ахæм яшлуагъæ къæккæ. Илофшлæплæ чыплæхæри мыщ шырялæх, ягъæшхæни, медицинæ фæло-фæшлæхæм ягъæцæккæи дæгъæу зыцæхæщæгъæ. Анахъæу бзылфыгъæхæм зæрафæгъмæккæхэрæр къæзыгъæлæагъæхæрæм ащыц динæу алæжы-рæм ельытыгъæу тхæлæлæплæхэр зæрялæхэр, — иккæуым кыуагъ Нæтхъо Разыет.

Урыс ыккæи адыгæ литературæм яккæсиккæхæм ятхылыбæ Нæтхъо Разыет бзылфыгъæхæм апаæ алæккæгъæхæгъæ, колониæу тхылæ 1500-м ехъу зилæм ифонд джæшт тетæу хигъæхъуагъ.

КЪАНДОР Анзор.
Урысые Федерацием и Федеральнæ Зæлуккæ и Къæралыгъæ Думæ идепутат илæпылæгъу.

ПСАУНЫГЪ

Метрæ пæпчъ агъæфæдæзæ...

Мы илъэсым ищылæ мазæ кыккæшъублагъæу Адыгæ республикæ ккæлæцæккæу сымæджæштым кыккæшъуахыгъ сæкъатныгъæ зилæ сабийхæм медицинæ реабилитациер зыцæккæштытæ делениер.

Тапэккæ ащ фæдæ медицинæ илæпылæгъу ккæлæцæккæлхæм зыщæгъотыштыгъæр зыгъæпсæфыплæу «Солнышко» зыфæлоштыгъæр ары.

Отделением пææ сымæджæштым иящæнæрæ этаж квадратнæ метрæ 800 кыккæгъæккыгъ. Ащ апæрæ мафæхæм къæщæгъæжæгъæу гъæцæккæжын илофшлæнхэр шыккæуагъæх, сæкъатныгъæ зилæ ккæлæцæккæлхæм афæтегъæпсыхæгъæу ар ашлыгъ, лъэныккæуабæ кыккæшъуахытагъ. «Панорамный» зыфæлорæ лифтыри ащ хæгъæуцæуагъ.

Адыгæ Республикæм псауныгъæр къæухъумæгъæнымккæ и Министерствæ ипресс-къулыккæу кыккæзæритырæмккæ, отделением

мебелæу члагъæуцæуагъæр сæкъатныгъæ зилæ сабийхæм зæратæгъæпсыхæгъæм имызаккæу, лъæхъанми дештæ, анахъ дæгъуæм ащыштыгъ.

Ккæлæцæккæлхэр зæрæшхæштхæми ахæм яамалхэр кыккæшъуахытагъæх: ккæккæлæккæныр кын кыккæшъуахыхæрæм япалатæхæм шыныр къæфахыштытæ, адрæхэр шхæплæ зæтегъæпсыхæгъæм ккæлæштыгъ.

Мыщ члæпыштыгъæм ящыккæ-гъæшт медицинæ фæло-фæшлæхэр нæмыккæи делениехæм ащæгъæцæккæхæрæм зæратæккæлхэрæр кыккæдалъытæзæ, квадратнæ метрæ пæпчъ шлуагъæ къæгъæхыгъæным, сабийхæм япсауныгъæ фæгъæлæжъæгъæным пащæхэр егупшыса-

гъæх. Мыщ хæтых «сенсорная комната» зыфæлорæри, ккæлæцæккæлхæм илоф адæзышлæштхæ логопедми психологми ялофшлæплæ чыплæхæри. Ны-тыхэр зыдычлæпынхæу цыт ккæлæцæккæлхэр зæрылæштыгъæ палатæхæри ащккæ лæрыфæгъæу гъæпсыгъæх. Мыщ физиопроцедурæхэр палатæхæм ащашынхæу ары зæрæрахъу-хæгъæр. Изæн физкультурæм (ЛФК-м) изал цыккæуи отделением хæт, ящыккæлæгъæ оборудованиер зæккæ ащ члæт. Лъæхъаным диштæрæ медицинæ оборудованиæу, тренажерæу отделением члагъæуцæуагъæхæм ккæлæцæккæлхæм сæкъатхæм зæрифæшъуашæу ялæзæгъæным иамалхэр къæтыгъ. Кыккæхæдгъæхъожынмыхæм афæдæ ккæлæцæккæлхæм илоф адашлæным пææ сымæджæштым специалистхæм чыплæ зæфæшъуахæм егъæджен курсхэр зæрæшæхыгъæхэр.

(Тикорр.).

Зэхъоклыныгъæхэр фæхъуштых

Шылæ мазæм и 1-м, 2015-рæ илъэсым ккæу-члæ зилæ хъурæ Федеральнæ хæбзæгъæуцæу-гъæу «Урысыем шыпсæуæхæрæм ясоциальнæ фæло-фæшлæхэр гъæцæккæлæгъæнхæм фæгъæхыгъ» зыфилорæм кыккæзæредилъытæу, илофыгъуаккæу мы лъэныккæомккæ зæрахъанхæ фæем зыщæфагъæнæлæсæгъæ семинар бæмышлæу зæхищæгъ АР-м илофшлæнымккæ ыккæи социальнæ хæхъоныгъæмккæи и Министерствæ.

Илофтхæбæзæм хæлæжæгъ илофшлæнымккæи ыккæи социальнæ хæхъоныгъæмккæи АР-м иминистрæу Осмæн Альберт, районхæм арыт учреждениему мы лъэныккæомккæи илоф зышлæхæрæм ялæккæлохэр, нæмыккæхæри.

— Федеральнæ хæбзæгъæу-цæуæу ккæккæлæу илъэсым ккæу-члæ зилæ хъуштыр зыфæдæм, ащ кыккæидилъытæрæ илофыгъæхæм ягъæцæккæн тызæрæдæлæжъæшттым тæтегушылæнæу нæпæ тыккæ-зæрæуæи, — ело министрæм. — Семинарым ыуж шъуилофшлæгъуæм шъуалæккæн, зэхъоклыныгъæхэр агурыжъуæло-жынхæ фææ.

Ыпæккæ зигъуæу къæтшлыгъæ хæбзæгъæуцæуæм ккæу кыккæхæгъæхæм къæтегушылæгъ ин-формационнæ-правовой отделым ипæцæу Ольга Долголенкæр.

Ащ кыккæзæрилуагъæмккæи, хæбзæ-гъæуцæуæккæлæм «реестр» ыккæи «регистр» зыфилорæ мæхъанæхэр, ахæм япхыгъæ илофшлæныр кыккæхæхъаштыгъ. Ахэр зæшлохыгъæ зæрæхъуштыгъæм семинарым цытегушылæгъæх.

Социальнæ фæло-фæшлæхæм зэхъоклыныгъæу афæхъуштыгъæр, социальнæ илæпылæгъæу къæратыштыгъæр зыфæдæхэр специалитхæм зæхæфыгъæх, хæбзæгъæу-цæуæу лъэныккæи пстæумккæи зæрагъæшлагъ.

Мы уахътæм социальнæ фæло-фæшлæу цыфхæм афæгъæцæккæлæхæрæм ялæытыгъæмæ, ккæккæлæу илъэсым ахэр нахъыбæ хъуштыгъ. Унагъæхæу чыплæ кын ифагъæхэр, наркоманæ ешъуако зилæхэр ахæм ахæ-фæштыгъ.

(Тикорр.).

Тхæамафæм ихъугъæ-шлагъæхэр

Адыгæ Республикæм хæгъæу ккæуцæ илофхæмккæи и Министерствæ кыккæзæритырæмккæи, шэккæ-гъум и 17-м кыккæщегъæжæгъæу и 23-м нæс республикæм бзæджæшлæгъæ 80 зыккæзæрахъæгъ.

Ахэр: машинæр рафыжæгъæу 1, тыгъуагъæхæу 37-рæ, гъæп-цæлагъæ зыхæлæ бзæджæшлæгъæ 12, нæмыккæхæри. Экономикæм ыльэныккæккæи хæбзæгъæуцæуæу гъæогъæу 12-рæ аукуагъ, республикæм шыпсæуæхæрæм гъæогъæуи 4-рæ наркотикхэр къæхæхыгъæх, зылыхъуштыгъæхæ бзæджæшлæ 10 къæуытыгъ. Хæбзæгъæуцæуæу зыукуæгъæ нæбгырæ 64-рæ хæбзæуæхъумæккæи къулыккæуæм агъæунæфыгъ, зæхæфын алъæккыгъæр процент 75-м ккæхæхъ.

Блæккыгъæ тхæамафæм Адыгеим игъæуæм хъугъæ-шлæгъæи 6 къæтехъуæхæгъ. Ахæм нæбгыри 3 ахæккæодагъ, 6-мæ шъæбжхэр атецæгъæхæ хъугъæ. Ешъуагъæу рулым ккæрысхæу водителъ 77-рæ къæуытыгъ, гъæгурыккæномым ишапхæхæр гъæогъæу 3117-рæ аукуагъæх.

Къалæу Москва кыккæлыгъæ бзылфыгъæу илъэс 34-рæ зыныбжыым УФ-м хæгъæу ккæуцæ илофхæмккæи и Министерствæ иотделæу «Кошехабльский» зыфилорæм идежурнæ часть мы мафæхæм зыккæфыгъæзагъ. Ащ кыккæзæрилуагъæмккæи, Адыгеим шыпсæурæ инæлуасæхæм адæжъ хæккæлæлæ ккæккæуагъ ыккæи ахæм ящæгу иавтомобилæу «Ниссан» зыфилорæр кыккæидгъæнагъ. Шэккæ-гъум и 14-м, пчыхъæр хæккæлæтагъæу, ибысымхæм адæжъ гъуæнæгъуæхэр ккæккæуагъæх ыккæи автотранспортæу щæгъум кыккæид-нагъæм механическæ фыккæуа-гъæхэр зæришæхэр кыккæуагъ. Мы чыплæм къæсыгъæхæ по-

лицием илофышлæхæм чæштым ккæхъугъæр ыккæи бзæджæшлагъæ зезыхæгъæу зæгуцафæхæ-рæр псынккæу агъæунæфын алъæ-ккыгъ. Кошхæблæ районым ит селæу Натырбовым шыпсæурæ илъэс 37-рæ зыныбжъ бзылфыгъæр ары автомобилым фыккæуагъæхэр фæзышлыгъæхэр. Нæужым ащ кыккæзæрилæтагъæм-ккæи, мы пчыхъæм ишъхæгъу-сæрæ ежыырæ зæдешъæхæзæ, зæмызæгъыныгъæи азыхæгу кы-тæджæгъ. Ианæу зыпæсыгъæм бзылфыгъæр кыпæккæи, урамным кыккæхæгъæ ыккæи зæрæшъуагъæм кыккæхæккæлæ, ышлæрæр кыккæ-рымылоу а уахътæм ыпæ кы-фæгъæ машинæм фыккæуагъæхэр фишлыгъæх. Автомобилыр зиæм зæрæуæ рыхыгъæр сомæ мини 5 фæдиз мæхъу. Мы уахътæм уголовнæ илоф кыккæзæлуахыгъ, зæхæфынхэр маккæлох.

Шэккæ-гъум и 20-м УФ-м хæ-гъæу ккæуцæ илофхæмккæи и Мини-стерствæ иотделæу «Адыгейский» зыфилорæм иуголовнæ розыск иккæулыккæушлæхæм зæхæцæгъæ оперативнæ-лпыхъон ыккæи пæшлорыгъæшъ илофтхæ-бзæхæм яшлуагъæккæи наркотик лъæпкæуæ героиныр Адыгæккæ-лæ шыпсæурæ илъэс 40 зы-ныбжъ хъулыфыгъæу зылыгъы-гъæр къæуытыгъ. Эксперт-кри-миналистым кыккæзæрилуагъæмккæи, наркотик хылыгъæхæм ахалы-тæрæ героиныр грамми 2,5-рæ хъуштыгъæ. Уголовнæ илоф кы-зæлуахыгъ, ар кыккæзæрахыгъæ чыплæр агъæунæфы.

